

Arbetsgruppen Digital Bio

Rapport och förslag till utvecklingsplan för digital bio

Innehållsförteckning

Förord	4
1. Uppdraget	5
1.1 Arbetets upplägg	5
1.2 ADB och dess rådgivande nätverk	5
1.3 Definitioner och avgränsningar	5
1.3.1 Definitioner	5
1.3.2 Utvidgningar och avgränsningar	6
2. Sammanfattning av ADBs förslag	7
3. Bakgrund	9
3.1 Aktiviteter på e-bio-området i Sverige 2000-2005	9
3.2 Digitala biografvisningar i Sverige 2003-2005	10
4. Nuläget 2006	11
4.1 Sverige som föregångsland	11
4.2 Digitala biografialonger i Sverige 2006 – ägarstruktur, finansiering och teknik	11
4.3 Hinder på vägen framåt	12
4.3.1 Bristande tillgång till digitala kopior	12
4.3.2 Vilken teknikstandard skall gälla?	13
4.3.3 Investeringar i digital biografteknik	14
4.3.4 Kostnader för analoga och digitala filmkopior	14
4.3.5 Lagstiftningen om filmcensur	15
4.4 Kultur- och näringspolitiska perspektiv	15
4.4.1 Kulturpolitik	15
4.4.2 Näringspolitik	16
4.5 Biograf- och filmkopiéstöd	16
4.5.1 Nuvarande biografstöd	17
4.5.2 Stöd till lokalt publikarbete	17
4.5.3 Stöd till biografägare för teknisk upprustning	17
4.5.4 Stöd till paralleldistribution av filmkopior	18
4.5.5 Stöd till digital bio – inom ramen för nuvarande biografstöd	18
5. Möjlig digital utveckling under de närmaste åren	20
5.1 Ökat biografgående och breddad biografrepertoar	20
5.2 Digitaliseringens konsekvenser för nuvarande branschstruktur	21
5.3 Ökad digital filmproduktion ökar behovet av digitala visningsmöjligheter	21
5.4 Teknikutvecklingen	22
5.4.1 HD-DVD/BluRay	22
5.4.2 3D-HD på bio	22
5.4.3 Nya digitala plattformar och mobil filmkonsumtion	23
5.4.4 Säkerhetsfrågor	23
5.5 Arkiveringsproblem	23
5.6 Möjligt skandinaviskt samarbete	24
6. Exempel på offentligt stöd till digital biografutveckling i omvärlden ..	25
6.1 Danmark	25
6.2 Norge	25
6.3 Storbritannien	25
6.4 Irland	26

7. Utvecklingsplan för digital bio i Sverige	27
7.1 Investeringsstöd och lån för digitalisering av biografier.....	27
7.2 Digitala infrastrukturer.....	28
7.3 Stöd till framställning av digitala filmkopior.....	28
7.4 Distributionsstöd.....	28
7.5 Ändring av lagen om filmcensur.....	29
7.6 Satsningar på utbildning och information.....	29

Bilagor

1. Arbetsgruppen Digital Bio (ADB) och Rådgivande nätverk 2006
2. Exempel på offentligt stöd till digital biografutveckling utomlands
3. Digitala premiärer, Digitala Hus, Folkets Hus och Parker,
1 augusti 2002 – 31 december 2005
4. Digitalt visade filmer, Folkets Bio, 2003-2005
5. Digitala biografier i Sverige, våren 2006
6. Pilotprojekt Digital biografutveckling – dokumentärfilm och kortfilm på bio
7. Biografstatistik 2005

Förord

Sedan drygt hundra år har bion varit en central mötesplats när det gäller upplevelse av film. Att det alltjämt är så visar bland annat årets SOM-undersökning från Göteborgs Universitet. Undersökning visar också att biografen är det ställe där vi vill se de bästa filmerna. Att ”film är bäst på bio” är således en devis med fortsatt stark relevans.

Idag står biografen inför ett stort omvandlingstryck. Utvecklingen av digital teknik har inneburit att publiken erbjuds filmupplevelser på alltfler ställen.

Men samtidigt som den digitala tekniken är ett hot mot den traditionella analoga biografen, är den också en oerhörd möjlighet. Biografens lite mer än hundraåriga historia visar också att den tekniska utvecklingen ”gått i hand i hand” med biografens förmåga att behålla sitt grepp om publiken. Så var det med ljudfilmens införande, med färgfilmen, med cinemascope, med digitalt ljud o s v. Genom olika tekniska landvinningar har biografen ständigt återtagit sin roll som den oöverträffade filmupplevelsen.

Att införa digital teknik på landets biografier handlar om ett tekniskifte i publikens tjänst. Att nu säkerställa att kommande generationer får uppleva film tillsammans. Att de får göra det oavsett var de bor och att de får njuta av ljud och bild på ett sätt som bara en modern biograf kan erbjuda.

Uppladdningen inför en storskalig digitalisering av kommersiella biografier i Sverige och internationellt har påbörjats och kommer att intensifieras de närmaste åren. All filmproduktion, all filmdistribution och all filmvisning kommer sannolikt att vara digital inom en femårsperiod. I riskzonen befinner sig en mängd biografier på medelstora och små orter runt om i landet som inte orkar med nödvändiga investeringar i ny teknik och som sannolikt kommer att slås ut när distributörerna går över till att enbart leverera digitala kopior.

Arbetsgruppen har haft biografier på medelstora och små orter och deras förutsättningar för att överleva i fokus. Under arbetets gång har vikten av att utforma en helhetslösning blivit allt tydligare. Det innebär att även de större städernas biografier måste ingå i en samordnad digitaliseringsprocess. Först härigenom säkerställs tillgången till digitala kopior i önskvärd omfattning för alla biografier.

En snabb och kraftfull offentlig insats är av stor kulturpolitisk betydelse. Det skulle garantera ett jämnt och hållbart flöde av attraktiv och värdefull film till biografier på små och medelstora orter i hela landet, förhindra en omfattande biografdöd samt öppna nya möjligheter att utveckla en infrastruktur för det offentliga kulturrummet i hela landet.

Stockholm 2006-08-14

Håkan Tidlund

Styrelseordförande i Svenska Filminstitutet och ordförande i Arbetsgruppen digital bio (ADB).

1. Uppdraget

I regleringsbrev av den 15 december 2005 ger Kulturdepartementet Filminstitutet i uppdrag att:

- på ett aktivt sätt följa den digitala biografutvecklingen, främst när det gäller biografier på mindre orter.
- redovisa en utarbetad plan för hur utvecklingen kan stödjas och främjas i hela landet på ett kostnadseffektivt och långsiktigt hållbart sätt.

I uppdraget ingår även att Filminstitutet skall följa den tekniska utvecklingen inom området film och video för syntolkning och textning på svenskt språk.

Uppdraget skall utföras i nära samarbete med de organisationer som i dag bevakar och driver frågor om digital biografutveckling. Resultatet av uppdraget skall redovisas senast den 15 augusti 2006.

1.1 Arbetets upplägg

Filminstitutet beslöt att tillsätta en särskild arbetsgrupp, *Arbetsgruppen Digital Bio* (i texten kallad ADB), med tonvikten lagd på biograf- och distributionskompetens samt med hög mötesfrekvens (minst var tredje vecka) med tanke på den korta tid som stod till buds för uppdragets genomförande.

1.2 ADB och dess rådgivande nätverk

Arbetsgruppen tillsattes vid årsskiftet 2005-2006, hade sitt första möte i Filmhuset den 11 januari och fick följande sammansättning:

Ordförande: Åse Kleveland, VD SFI
Projektledare: Ramon Reismüller, handläggare SFI
Sekreterare: Lasse Svanberg, konsult
Ledamöter:
Bertil Sandgren, ledamot SFI:s styrelse
Gunno Sandahl, kulturchef, Folkets Hus & Parker
Bettan von Horn, Folkets Bio
Eric Broberg, VD Buena Vista International Sweden
Mats Kullander, etableringschef, SF Bio
Mattias Nohrborg, VD Astoria Cinemas
Hansi Mandoki, VD Twentieth Century Fox Sweden
Joakim Hansson, producent, Sonet Film

I maj 2006 avgick Åse Kleveland som VD för Svenska Filminstitutet, och därmed också som ordförande i ADB. Ny ordförande i ADB blev Svenska Filminstitutets styrelseordförande Håkan Tidlund.

För att bredda kunskapsbasen beslöt ADB att också etablera ett rådgivande nätverk bestående av 34 personer (se bilaga 1) med specialkompetens inom bland annat distribution, produktion, biografägande, digital projektionsteknik, regionala kulturfrågor, filmklubsverksamhet, arkiveringsteknik och nya digitala plattformar. Kommunikationen mellan ADB och nätverket har skett via e-post och ett forum på nätet.

Dessutom anordnades i Filmhuset den 5 april ett gemensamt halvdagsmöte, under vilket ADBs huvudfrågor diskuterades. Där informerade också Anders Geertsen (Danska Filminstitutet/EDCF), Thomas Hoegh (Arts Alliance Media, London) och Patrick von Sychowski (Unique Digital, London) om den nuvarande utvecklingen av digital bio i Danmark, Norge, Storbritannien och Irland.

1.3 Definitioner och avgränsningar

1.3.1 Definitioner

Vi har inledningsvis utgått från de definitioner som European Digital Cinema Forum (EDCF) offentliggjorde 2001. "E-bio (elektronisk bio) är ett paraplybegrepp som innefattar all form av offentlig,

elektronisk/digital visning av alla slags rörliga bilder i biografier eller biografliknande lokaler. *D-bio (digital bio)* innebär digital visning av i första hand premiärfilmer (långfilm) på biograf och i en teknisk kvalitet som är jämförbar med eller bättre än 35 mm premiärkopia”.

D-bio är idag liktydigt med det amerikanska begreppet *Digital Cinema*, vilket de senaste åren varit föremål för utarbetandet av rekommendationer beträffande teknisk standard (minst 2K). Rekommendationen har varit och är i viss mån fortfarande omtvistad. I dagsläget ser det dock ut som om stora delar av biografbranschen, även i Europa, har anammat den. Därmed sätts en teknisk minimistandard för D-bio.

Måttet K står för antalet bildpunkter horisontellt på filmduken. 2K innebär att den projicerade bilden har en upplösning på 2.000 bildpunkter (pixels) horisontellt, 4K följaktligen 4.000 bildpunkter. Ju högre K desto bättre upplösning och därmed bildkvalitet.

På nationell nivå har Folkets Hus och Parkers Digitala Hus sedan fyra år tillbaka visat premiärfilmer digitalt i 1.4K. Folkets Hus och Parker (FHP), som varit föregångare och projicerat film digitalt innan 2K ens fanns, fick tidigare en del amerikanska digitala filmtitlar. Tillgången är nu strypt. Det beror på att de sju största amerikanska bolagen, som ingår i DCI och som dominerar världsmarknaden, numera inte anser att dessa biografier har Digital Cinema-status. De kräver minst 2K-projektion för att deras filmer skall få visas. Notera att det i Sverige idag finns 73 digitala salonger men att endast fyra håller 2K-standard.

Kortfattat kan sägas att e-bio digitalt visar *bland annat* filmer (korta och långa, gamla och nya) men även sk alternativt innehåll som livesända shower, konserter och idrottsevenemang, medan d-bio (Digital Cinema) i första hand handlar om publikattraktiva premiärfilmer.

Vi har i skrivningen därför valt att använda *Digital Bio* som en samlingsterm för både e-bio och ”Digital Cinema”.

1.3.2 Utvidgningar och avgränsningar

Under arbetets gång har ADB kommit fram till att perspektivet inte kan begränsas till mindre biografier på landsorten. Folkets Bio agerar till exempel som komplementbiofiler i stora eller mellanstora städer. En helhetssyn på problematiken krävs. Den svenska biografbranschen pressas idag från flera olika visningsfönster och konkurrerande digitala nöjen (DVD, legal och illegal nerladdning, utökat TV utbud, HD TV, Video on Demand m m).

Om de stora biograferna mår dåligt så mår också de mindre biograferna dåligt. ADB förordar att så många biografier som möjligt digitaliseras samtidigt, eftersom det är viktigt ur ett näringspolitiskt, men främst kulturpolitiskt perspektiv och helt nödvändigt för biografernas framtida överlevnadsförmåga.

Sverige är ett av världens ”duktätaste” länder med 8 379 invånare per bioduk jämfört med till exempel Storbritanniens 14 272 invånare per duk (se 6.1-6.4.).

När det gäller digitaliseringsstöd till biografier har ADB kommit fram till att det i första hand skall riktas till biografier på medelstora och mindre orter och till komplementbiofiler i större städer. (se 7.1)

Den snabba teknikutvecklingen inom digital bio gör det svårt, för att inte säga omöjligt att presentera långsiktigt hållbara lösningar. ADB har därför valt ett framtidsperspektiv på fem år.

2. Sammanfattning av ADBs förslag (se 7.1–7.6)

Arbetsgruppen digital bio föreslår:

1. att en särskild investeringsfond inrättas fr o m 1 juli 2007 och fem år framåt. Fonden skall användas för stöd till 50 % av investering i digital visningsteknik på 2K-nivå för *biografer på medelstora och små orter* men också för satsningar på digital infrastruktur, distributionsnätverk, stöd till konvertering av befintliga d-biografer upp till vedertagen teknisk standard och för andra åtgärder som kvalitetssäkrar den digitala biografen. För att täcka behovet bör fonden totalt generera 205 Mkr under femårsperioden,
2. att det ges möjlighet att erhålla ett räntefritt ”mjukt” lån fr o m 1 juli 2007. Låneramen beräknas till 500 Mkr under en femårsperiod och lånet kan sökas av *samtliga biografer*. Syftet är att underlätta en samlad digitalisering i hela landet. Biografer på orter med över 30 000 invånare, som kan komma att omfattas av en VPF-modell (se förslag 4), skall kunna låna till högst 75 % av investeringen. Småortsbiografer, som omfattas av stöd (se förslag 1) skall kunna låna till högst 25 % av investeringen. Amorteringstiden skall villkoras till fem år i båda fallen,
3. att en särskild fördelningsnyckel för statliga, kommunala och enskilda biografers insatser förhandlas fram under innevarande år,
4. att filmuthyrarnas och biografägarnas respektive branschorganisation gemensamt undersöker möjligheten att utforma en modell för VPF (Virtual Print Fee) enligt de riktlinjer som börjar anammas av filmindustrin i världen. Modellen kan exempelvis innebära att distributören fonderar del av skillnaden mellan kostnaden för en 35 mm filmkopia och en digital sådan under en viss period och därmed bidrar till biografernas teknikinvesteringar,
5. att kostnaderna för övergång från 1.3/1,4K- till 2K-nivån bör innefattas i ett särskilt stöd till digitala biografer,
6. att frågan om stöd till biografer som leasar sin utrustning blir föremål för vidare utredning,
7. att ett särskilt distributionsnätverk inrättas 1 juli 2007, för digitalt inspelad kort- och dokumentärfilm, under en 3-årsperiod och på 2K-nivå. Det föreslås omfatta 20 orter och 6-8 dokumentära långfilmer och 15 kortfilmer per år (med lanseringsstöd). Befintliga digitala biografer i Sverige bör knytas till projektet och intimt samarbeta med aktörerna på kort- och dokumentärfilmområdet,
8. att det nuvarande stödet till parallellkopior (se 4.5.4) på 6,9 Mkr, i takt med att de digitala biograferna blir fler, i allt högre grad används för inköp av digitala filmkopior,
9. att Svenska Filminstitutet får i uppdrag att tillsammans med filmbranschen ta initiativ för att samordna kopieframställningen på nordisk nivå,
10. att det i gällande filmavtal införs en tilläggs klausul den 1 juli 2007 som säger att alla svenska långfilmer som erhåller offentligt produktionsstöd skall finnas tillgängliga för digital biografvisning i samband med filmens premiär, som förstakopia och enligt en teknisk standard för biografvisning som framledes utkristalliserar sig,
11. att digital distribution av film, via satellit och bredband samt via andra medieformer, till digitala biografer (live eller för nedladdning i biografens server) uppmärksammas särskilt i testverksamhet och under den konferens samt på den hemsida och i den trycksak som föreslås under punkt 7.6,
12. att Svenska Filminstitutet ökar sina insatser vad gäller information och utbildning på det digitala området och aktivt uppmanar biograferna att söka det existerande stödet för lokalt publikarbete i syfte att prova nya former för marknadsföring m m,

13. att Svenska Filminstitutet ges i uppdrag att utforma en hemsida med ett nyhetsbrev som ständigt uppdaterar information om allt som rör digital bio, riktad till landets biografer, regissörer, producenter, fotografer, distributörer, biografägare, teknikserviceföretag, medieutbildningar, landstings- kommunal- och riksdagspolitiker samt regionala resurs- och produktionscentrum,
14. att en översyn av lagstiftningen om filmcensur snarast genomförs och att en ändring därvidlag sker som innebär att filmägaren betalar en avgift på 1.100 kr för tillståndskort för den första digitala kopian. Detta kort kan sedan kostnadsfritt mångfaldigas av filmägaren och användas för efterföljande kopior av samma filmtitel,
15. att en nordisk konferens om digitala biograffrågor arrangeras under första kvartalet 2007 i Sverige. Konkreta samarbetsfrågor bör vara a) samordnad framställning av digitala filmkopior, b) digitalt distributionssamarbete och c) en gemensam kontrollinstans för kvalitetskontroll i hela den digitala filmkedjan.

3. Bakgrund

Sverige börjar, i motsats till många andra länder, idag inte från ett noll-läge när det gäller att bygga upp ett både praktiskt och teoretiskt kunskapsförråd för digital bio och digital filmproduktion. Ett officiellt sådant arbete har pågått sedan början av år 2000.

3.1 Aktiviteter på e-bio-området i Sverige 2000-2005

I början av år 2000 offentliggjordes två initiativ som kom att starkt påverka utvecklingen av digital bio i Sverige.

I januari tog Svenska Filminstitutets nya VD Åse Kleveland initiativ till *Arbetsgruppen för e-bio*. Samtidigt igångsatte Folkets Hus & Parker (FHP) projekteringsfasen av det pilotprojekt som fick namnet *Digitala Hus* och omfattade en långsiktig digitalisering av FHPs biografer, i första skedet sju biografer. Man hade då insett att digital distributions- och visningsteknik på sikt kunde vara en viktig del i lösningen av landsortsbiografernas främsta problem – alltför liten tillgång till aktuella premiärfilmer. Den digitala tekniken gav också en ökad möjlighet att visa filmkulturellt viktig film.

FHP fokuserade även på möjligheten att utnyttja tekniken på andra, för landsortsbiografen positiva sätt, som visning av sk alternativt innehåll i hög kvalitet, vilket medför tillgänglighet och demokratisering av utbudet vad gäller kultur, utbildning, sport och nöje. FHPs första offentliga, digitala filmvisning skedde i Smedjebackens Folkets Hus, Dalarna, den 14 februari 2001 – premiären av Christina Olofsons långfilm ”Kattbrevet”.

I och med att Digitala Hus är Europas första digitala biografkedja, har FHP i kraft av sin pionjärgärning och framgångar rönt stort internationellt intresse.

Digitala Hus har från starten i augusti 2002 till och med juni 2006 haft ett drygt 60-tal digitala filmpremiärer, vilket gör Sverige till ett av de världsledande länderna vad gäller antalet digitala premiärer.

Digitala Hus har även genomfört ett stort antal visningar av alternativt innehåll i hög bild- och ljudkvalitet. Bland dessa märks direktsända konserter med David Bowie, Robbie Williams och Jean-Michel Jarre, Nyårskonserterna från Wien samt idrottsevenemang som fotbolls-EM 2004 och fotbolls-VM 2006.

September 2000 presenterade Arbetsgruppen för e-bio sin första skriftliga rapport, *E-bions teknik, ekonomi och marknad*. Liknande digitala arbetsgrupper hade bildats i Storbritannien (i samarbete mellan brittiska kultur- och industridepartementen) och i Frankrike (via en underavdelning till franska filminstitutet, CNC).

Den svenska arbetsgruppen hade inte en lika tekno-industriell målinriktning som dessa, utan var mer fokuserad på medieforskning och e-bions möjligheter till ökad spridning av värdefull film, alltså filmkulturella mål.

Den 3 oktober 2000 arrangerade SFI seminariet ”Bio utan celluloid – e-bio, d-bio eller @-bio?” i Filmhuset varunder långfilm för första gången i Norden visades i högsta digitala kvalitet. Som uppföljning arrangerades seminarierna ”Filmproduktion utan celluloid” (Filmhuset 1 april 2001) och ”Bio utan celluloid – år 2” (Filmhuset 24 oktober 2001). Arbetsgruppens andra skriftliga rapport, *E-bio – juridik, kultur- & filmpolitik och näringspolitik* utkom i slutet av april 2001 och spreds kostnadsfritt.

Sverige hade under 2000-2001 fört förhandlingar med de brittiska och franska systerorganisationerna vilket ledde till bildandet av ett europeiskt samarbetsorgan, *European Digital Cinema Forum (EDCF)*, som konstituerades under ett möte i Stockholm den 13 juni 2001 i samband med Sveriges ordförandeskap inom EU. EDCF har idag 265 medlemmar (institutioner, företag, organisationer), och är en viktig remissinstans för EU-kommissionen i digitala biofrågor samt förhandlingspartner gentemot starka amerikanska filmintressen. SFIs VD, Åse Kleveland, var EDCFs ordförande från början och utsågs till dess president i och med att EDCF 2004 officiellt konstituerades som juridisk person med säte i Amsterdam.

Den 5 december 2001 arrangerade SFI och EDCF Content Module den internationella konferensen "E-Cinema Content" i Filmhuset. Sverige hade då ordförandeskapet i Content Module, som bevakade den digitala bions innehållsfrågor. Dagen innan arrangerades ett banbrytande, transatlantiskt rundabordssamtal i Filmhuset mellan EDCF-styrelsen och representanter för SMPTE (Society of Motion Picture and Television Engineers) och de fyra största Hollywood-bolagen. Evenemanget summerades i boken "E-Cinema Content" som utgavs på engelska av SFI i februari 2002 och spreds internationellt.

Hösten 2003 fanns sju biografer med i FHPs digitala nätverk, det första i sitt slag i världen – Kiruna, Gällivare, Arvidsjaur, Skelleftehamn, Smedjebacken, Sandviken och Degerfors, de första fyra i åtnjutande av EUs regionstöd. Övriga biografer stod själva för merparten av finansieringen med stöd från sina kommuner, liksom i några fall av lokalt näringsliv och fackförbund.

FHP fick initialt stöd för central projektledning och utveckling av LO och Framtidens Kultur. I FHPs utvecklingspaket ingick också ett rikstäckande utbildningsprogram för maskinister och biograf-föreståndare. Samarbete med bland annat NSAB-Sirius inleddes för satellitöverföring av film och alternativt innehåll.

Arbetsgruppen för e-bio lades ned i början av 2003 som en konsekvens av ekonomiska nedskärningar. Bevakningen av e- och d-bio-frågor övertogs då internt av Ramon Reissmüller, handläggare för biografstödsfrågor inom Filminstitutet. Dessutom skedde en löpande kunskapsinsamling via EDCF samt informationsspridning via Tidskriften Teknik & Människa.

Produktionsstatistik från 2004 visar att av 26 premiärsatta svenska långfilmer hade hälften, alltså 13 stycken, inte inspelats på 35 mm film utan i digitalt högupplöst format. Under andra halvåret 2005 ökade antalet digitala biografialonger i Sverige drastiskt, från ett 20-tal till ett 60-tal, främst på grund av en ny form av leasingavtal via belgiska företaget XDC. Fyra biografer har 2K-projektorer, övriga har projektorer med ca 1.3/1.4 K-upplösningnivå.

Förutom FHP finns nu också digitala biografer drivna av Våra Gårdar, Bygdegårdarna, en handfull privata biografägare och Folkets Bio (som visat dokumentär- och kortfilm digitalt på 6 orter i 11 salonger runt om i landet).

3.2 Digitala biografvisningar i Sverige 2003-2005

Som framgår av *bilaga 3* visade FHPs Digitala Hus under perioden 2003-2005 52 filmtitlar, varav 49 var långfilmer och tre dokumentärer. Repertoaren innehöll 43 *svenska filmpremiärer* (flest nationella premiärvisningar i den digitala biovärlden). Därutöver var 7 titlar från USA och två från Spanien.

I bilagan anges också filmer visade som DVD och olika former av digitalt live-sända evenemang. Huvuddelen av visningarna skedde med 1.4 K-projektorer och via digitala kopior i form av minihårddiskar som laddats ner i respektive biografers server.

Folkets Bio (se *bilaga 4*) visade under samma period 42 filmtitlar, varav 14 var dokumentärer i långfilmslängd, resten kortfilm. 38 av de digitalt visade filmtitlarna var svenska. Här skedde huvuddelen av visningarna via DV-CAM- och Beta SP-kassetter.

Inom den kommersiella sektorn bör noteras att SF Bio hösten 2004 genomförde en välbesökt visningsserie av Ingmar Bergmans samlade verk på biografen Operan i Filmstaden, Råsunda, digitalt visade från DVD-skivor.

4. Nuläget 2006

2006 beskrivs allmänt som ett mellanår i den internationella utvecklingen av digital bio, ett år fyllt av testprojekt, förhandlingar på hög bolagsnivå, kontraktsskrivande och utvecklandet av kultur- och mediepolitiska strategier inför de nya villkor och utmaningar som teknikskiftet innebär. Stämningen i branschen kan sammanfattas i det citat Digital Cinema Society i USA valt som sitt motto:

It is not the strongest of the species that survive, nor the most intelligent, but the most responsive to change.
Charles Darwin

4.1 Sverige som föregångsland

Sverige har, som framgått i 3.1, spelat en central roll i den europeiska utvecklingen av digital bio under de senaste fem åren. EDCF-arbetet och FHPs banbrytande praktiska erfarenheter har varit viktiga byggstenar. Sverige har också en lång tradition av sk early adopters, som föregångsland och testmarknad när det gäller ny medieteknik – allt från färg-TV, hemvideo och persondatorer fram till mobiltelefoner, bredbandsnät och digital bio.

Den första långfilm i världen, helt inspelad med Sonys digitala HD CineAlta-system, som fick biografpremiär var *inte* en Star Wars-film. Det var "Hem, ljuva hem", producerad av Sonet Film med premiär i Stockholm den 3 mars 2001. Den andra var inte heller en Hollywood-film utan Sonet Films "Livvakterna" med premiär 15 augusti 2001. Den *tredje* var "Star Wars: Epsiode 2".

De senaste fem årens praktiska erfarenheter innebär att Sverige, bättre än de flesta andra länder i Europa, kan skaffa sig en klar bild av den digitala filmproduktionens, den digitala filmdistributionens och den digitala filmvisningens spännande möjligheter och tekno-ekonomiska problembild.

Samtidigt har Sverige under 2005 hamnat en aning på efterkälken i IT-sammanhang och har exempelvis snabbt rasat från 2:a till 9:e plats på den internationella listan över bredbandsuppkopplade länder. Storbritannien, Irland, Spanien, Danmark och Norge har, till skillnad från Sverige, långt framskridna planer på rejäla offentliga satsningar på digitaliseringen av det nationella biografbeståndet (se 6.1-6.4).

4.2 Digitala biografialonger i Sverige 2006 – ägarstruktur, finansiering och teknik

Per den 14 augusti 2006 fanns 73 svenska biografialonger som kan visa film digitalt (se bilaga 5). Huvuddelen av dessa, 41 stycken, finns inom Folkets Hus & Parker-sfären, 2 hos Våra Gårdar, 1 hos Bygdegårdarna, 11 hos Riksföreningen Folkets Bio och 18 stycken drivs privat.

Endast fyra av dessa 73 salonger är utrustade med 2K-tekniken. Övriga har 1.4K-teknik främst i form av Panasonic-projektorer. Av FHPs sju pionjärbiografer fick tre stöd från kommunen för teknikinköp. Samtliga FHP-salonger blev utrustade med belgiska EVS Cinestore Solo-servrar (MPEG-2). Konvertering till komprimeringstekniken JPEG-2000 pågår i avsikt att kunna visa nya Hollywood-filmer.

Under hösten 2004 lanserade det belgiska företaget XDC ett system för leasing av digital biografteknik på fyra tekniska nivåer. Den lägsta kostade 4 500 kr per månad och den högsta (2K) 15 000 kr per månad.

Det råder i dagsläget brist på attraktiva filmtitlar, främst amerikanska, för digital visning. Det beror främst på att flera stora distributörer ännu inte anser det vara ekonomiskt lönsamt att ta fram kopior till digitala biografer som alla, än så länge, ligger på mindre orter.

En annan orsak är att de amerikanska distributörernas dotterbolag i Sverige (20th Century Fox, UIP, Buena Vista, Sony och Warner Bros) har väntat på beslut från moderbolagen i Hollywood. De har i sin tur inväntat utredningen från DCI (Digital Cinema Initiative)

Bristen på film för visning i digital form är i dag ett stort problem för de flesta biografer som köpt eller hyrt digital utrustning.

Ett 50-tal av Sveriges digitala biografer undertecknade ettåriga hyreskontrakt med XDC under 2005.

I XDCs ursprungliga affärsidé ingick också att tillverka de digitala filmkopiorna (i Belgien), en princip man nu börjat ompröva eftersom det skapat irritation hos distributörerna som fritt vill kunna välja vem som gör deras kopior. Det är ytterligare en anledning till att det just nu råder digital kopiesvält.

Fördelen med att hyra utrustningen för biografen är att leasingavtalet kan sägas upp efter ett år. Man köper inte fast sig i en viss teknisk lösning utan kan lätt, men till en högre kostnad, uppgradera installationen, exempelvis till 2K. Uppgradering till JPEG 2000-format kommer att ske kostnadsfritt under början av 2007.

Under hösten 2006 förväntas nya aktörer dyka upp som har en liknande affärsidé som XDC.

4.3 Hinder på vägen framåt

Under perioden 2001-2003 betraktades digital bio i första hand som ett *tekniskt* problem, helt enkelt därför att tekniken inte var färdigutvecklad. Därefter blev den i första hand ett *ekonomiskt* problem. Vem skall betala? Biografägarna eller distributörerna? Nya mellanhänder? Staten? I Hollywood har digital bio också setts som ett *säkerhetsproblem*. Flera frågetecken börjar nu rätas ut men den internationella oklarheten i dessa frågor har varit och är ett hinder på vägen. Här listas en del konkreta problem ur ett svenskt filmbranschperspektiv.

4.3.1 Bristande tillgång till digitala kopior

Under 2002 myntades begreppet "Content Starvation", innehållssvält. Det fanns helt enkelt alldeles för få digitalt visningsbara filmer i omlopp. Som påpekats gäller detta i viss mån fortfarande därför att den amerikanska filmindustrin (bland annat av standardtekniska skäl) ännu inte börjat leverera film digitalt i större skala utanför USA.

Allt tyder på att de tekniska problemen nu i huvudsak är på väg att lösas. Dock anser de tongivande distributörerna att det i Sverige inte finns tillräckligt stor "kritisk massa", d v s att det i dagsläget finns för få biografer i städerna med stor publik, för att det skall vara lönsamt med digitala filmkopior.

Under 2004 distribuerades endast 47 premiärfilmer i digitalt format internationellt. En markant ökning skedde under 2005 då 97 långfilmstitlar släpptes i digitalt 2K-format (varav 14 var sk re-releases, främst digitalt restaurerade Hollywood-klassiker). USA och Kina dominerar antalsmässigt och ytterligare en fördubbling av antalet titlar förväntas under 2006. Notera dock att 97 filmtitlar utgör en mycket liten del av 2005 års internationella utsläpp av nya titlar, analoga och digitala, totalt 13.101 stycken (enligt Screen Digest, april -06).

Även om USA och Kina internationellt dominerar Digital Cinema-marknaden har utvecklingen i Europa gått snabbt framåt under 2005. MEDIA Salles (EUs biografstödsprogram) meddelade i februari i år att antalet digitala 2K-dukare i Europa ökat med 181 % under perioden juni 2004 - juni 2005, att jämföras med den globala ökningen på 59 % under samma period. Notera att MEDIA Salles inte för statistik över det stora antal digitala biografer runt om i Europa som inte har 2K, t ex Sveriges Digitala Hus, CinemaNet Europe, och andra lokala satsningar.

När förväntas Hollywood och övriga distributörer börja leverera film digitalt i större skala i Europa? När den tekniska standarden slutgiltigt är på plats (se nästa rubrik) och efter en tidskrävande avtalsförhandlingsperiod med bland annat olika former av nya mellanhänder, vilket pekar mot mitten av 2007 och med 2008 som året för "the big international roll-out".

Svensk digital bio handlar dock inte bara om amerikansk film eller film från andra länder. För biografer på medelstora och mindre orter handlar det i lika hög grad om att få snabb tillgång till digitala kopior av *alla nya, svenska filmer!* Detta borde inte vara en förhandlingsfråga från fall-till-fall mellan digitala biografnätverk och distributörer. Det bör vara avtalsstadgat att alla nya svenska filmer som får offentligt filmstöd också skall finnas tillgängliga som digitala filmkopior. Så kommer det också av nödvändighet att bli när de stora kommersiella biografkedjorna i Sverige övergår till digital visning inom en inte alltför avlägsen framtid.

ADB föreslår därför att en sådan avtalsklausul införs redan under 2007.

4.3.2 Vilken teknikstandard skall gälla?

Under 2004 lanserade DCI (Digital Cinema Initiative, en temporär sammanslutning av Hollywoods sju största filmbolag), en rekommendation till teknisk standard för Digital Cinema. Förslaget har utarbetats i samarbete med SMPTE (Society of Motion Picture and Television Engineers, arbetsgrupp DC.28) som nu arbetar med att få fram en standard.

DCI:s 174-sidiga slutdokumentet heter *Digital Cinema System Specifikation V1.0* och är daterat 20 juli 2005. Det kan beskrivas som ett mycket omfattande förslag till teknikstandard på det audiovisuella området.

I korthet föreslås här 2K/4K-teknik för projektorer och JPEG 2000 som komprimeringsstandard för digitala kopior och servrar. 2K innebär som tidigare påpekats att den projicerade bilden har en upplösning på 2.000 bildpunkter (pixels) horisontellt, 4K följaktligen 4.000 bildpunkter.

DCI:s rekommendation är ute på remiss, har ännu inte auktoriserats av SMPTE och andra standard-sättande internationella organisationer, men har redan blivit ett slags de facto-standard eftersom stora delar av Digital Cinema-världen frivilligt anpassat sig till begreppet "DCI compliant".

EDCF (European Digital Cinema Forum) kom i de transatlantiska standardförhandlingarna under 2003 fram till följande fyra standardnivåer:

- Nivå 1: 4K För visning av nya filmer i större premiärbiografer och med hög säkerhetsnivå.
- Nivå 2: 2K Samma som ovan men för mindre biografer.
- Nivå 3: 1.3-1K HDTV-standard för visning på duk i e-biografer eller andra typer av offentliga lokaler.
- Nivå 4: 0.6K Standard-TV för visning på duk i pubar och liknande.

Endast nivå 1 och 2 innefattas av DCI:s standardrekommendation. I den standardlösa situation som rådde fram till mitten av 2005 var det 1.3K DLP Chip-projektorer som gällde. 2K-projektorer fanns inte på marknaden innan dess.

Eftersom Sverige och FHP var så tidigt ute i det digitala biospåret skedde omfattande investeringar i 1.3K-teknik under 2001-2004. Av landets nuvarande 73 digitala salonger har 69 stycken 1.3/1.4K-teknik. Fyra har 2K-teknik. 21 biografer har köpt sin projektor/server, resten leasar via XDC, (se 4.2). Att flertalet biografer saknar 2K-teknik är en viktig förklaring till att de stora distributörerna inte vill leverera ny amerikansk film till dessa biografer.

Det finns skäl att tro att denna attityd kommer att skärpas ytterligare i och med att DCI-"standarden" implementeras slutgiltigt under slutet av innevarande år. Då införs förmodligen ett *certifieringssystem* som skyddar varumärket "Digital Cinema". Det betyder i korthet att endast biografer med DCI-rekommenderade 2K/4K-projektorer får visa nya Hollywood-filmer digitalt.

Företrädare för de digitala biografer som har 1.4K-teknik i dag hävdar att den tekniken gott och väl räcker till för att visa film på en kvalitetsnivå som är bättre än traditionell 35 mm, på deras biografer med mindre salonger. På denna punkt är förhoppningen att det går att komma fram till en skalbar lösning med en mer öppen standard. Denna ståndpunkt har EDCF framfört vid flera möten med företrädare för Hollywood-bolagen.

Blir kravet på minst 2K ett orubbligt faktum innebär det ett ekonomiskt avbräck för Sveriges 73 digitala biografosalonger och höjd ekonomisk ribba för andra mindre biografer som vill satsa på digital visningsteknik. Därutöver också ökade kostnader för de 54 Digitala Hus som leasar 1.4-teknik och nyinvesteringskrav hos de 21 som valt att köpa sin visningsutrustning.

Tänker man sig därtill att endast de stora biografkedjorna av egen kraft kommer att digitaliseras medan många småortsbiografer som inte har råd med 2K-nivån utan får hålla fast vid 35 mm, kan följden bli brist på 35 mm kopior. Konsekvensen kan bli att dessa biografer inte alls får aktuell film och får släcka ner för gott.

ADB förslår att kostnaderna för konvertering från 1.4K- till 2K-nivån bör innefattas i ett särskilt stöd till digitala biografier.

I de digitaliseringsplaner som utarbetas i Danmark och genomförs i Norge är det endast 2K- och 4K-teknik som gäller (se 6.1, 6.2). När SF Bio/Svenska Bio och Astoria Cinemas väl bestämmer sig för att digitalisera kommer det att ligga på den nivån. Det finns uppenbara fördelar med en gemensam teknisk standard, inte minst ur distributionssynpunkt och när det gäller teknisk service och underhåll. Det svenska 1.3K-problemet bör därför betraktas som övergående, vilket dock inte gör det mindre viktigt att åtgärda.

4.3.3 Investeringar i digital biografteknik

Under perioden 2001-2003 låg kostnaden för en digital biografanläggning (inklusive projektor, server, dekoder och satellitmottagning, ljudanläggning ej inräknad) på cirka 1.5 Mkr, drygt tre gånger så mycket som en traditionell 35 mm filmprojektor med tillbehör. Under början av 2007 beräknas den digitala prislappen ha blivit halverad, främst tack vare ökade tillverkningsvolymerna och större priskonkurrens.

ADB har utgått från att en digital 2K-anläggning under 2007 kan inköpas för 750 000 kr. Kostnaden för att digitalisera Sveriges samtliga 958 aktiva biosalonger skulle således bli i runda tal 720 Mkr. Troligen kan priset sjunka framöver om inköpen samordnas, men sannolikt blir minskningen inte så stor eftersom det inte finns en massmarknad för den här typen av produkter.

Om perspektivet begränsas till de ca 500 biosalonger som finns på medelstora och små i orter med färre än 30.000 invånare och komplementbiograferna i de större städerna, hamnar slutsumman på 375 Mkr.

4.3.4 Kostnader för analoga och digitala filmkopior

En 35 mm visningskopia kan kosta från 11.000 kr (tvättad, lätt begagnad kopia) upp till 33.000 kr (ny storfilm från Hollywood längre än två timmar). 25.000 kr brukar användas som ett genomsnittspris.

Under 2005 distribuerades totalt 5.611 stycken 35 mm visningskopior i Sverige till en totalkostnad av ca 140 Mkr. I detta belopp är inte fraktkostnader, synings- och lagringskostnader för de skrymmande och tunga 35 mm-filmerna inräknade. 35 mm-kopian blir efter en kortare eller längre tids visningar repad och sönderkörd och måste därför tas ur distribution och destrueras. Den årliga totalkostnaden för filmkopior och deras hantering kan därför beräknas till ca 145 Mkr.

Kostnaden för en digital filmkopia (hårddisk än så länge) är svår att beräkna eftersom den beror både på kostnaden för den digitala mastern (som slås ut på antalet kopior), på eventuella mellanhänders påslag samt på filmens längd. Ju fler digitala kopior desto lägre styckpris. 3.000 kr nämns idag som ett rimligt framtida genomsnittspris vid volymer över 10 stycken. $5.611 \times 3.000 = 16.833.000$ kr. Vid en total digitalisering alltså en möjlig besparing på i runda tal 128 Mkr i distributionsledet. Per år.

Sett ur en annan aspekt kan följande resonemang föras: Om den totala kostnaden för hantering av drygt 5 500 filmkopior är 145 Mkr så bör man beakta att avsikten med digitaliseringen är att kunna få ut en betydligt större mängd kopior än 5 500 för att uppnå den optimala marknadspenetreringen via biografvisning under en begränsad tidsperiod, dvs först innan distribution på DVD och legal nedladdning påbörjas. Det innebär minst en fördubbling av kopiaantalet, kanske mer, beroende på om full digital utbyggnad uppnåtts eller inte. I så fall bör den årliga besparingen bli lägre, dock minst 100 Mkr per år för de olika distributionsbolagen sammantagna vid full utbyggnad.

Digitala filmkopior kan skickas per post och tar inte större plats än en DVD-skiva i box. Bild- och ljudkvaliteten försämras inte över tid som med 35 mm film. Ur biografägarsynpunkt torde den största fördelen vara att det går att "ligga" på filmen så länge det passar och finns publik, utan att tvingas stressa iväg 35 mm-kopian till nästa biograf efter några dagar. De nuvarande digitala biografier som haft möjlighet att ha kvar en film och visa den i flera perioder har ökat sin publik högst väsentligt.

Distributionen av digitala filmkopior sker i dag främst via fysiska medier (främst små hårddiskar). I ett läge där digitala filmer kan överföras kostnadseffektivt via exempelvis satellit eller fiberoptiska nät och laddas ner i biografens server natttid uppstår en ännu bättre distributionsekonomi. Tekniken kommer

antagligen att skapa vissa säkerhetsdiskussioner, som branschens olika parter tekniskt måste lösa sinsemellan.

4.3.5 Lagstiftningen om filmcensur

Världens äldsta lagstiftning om filmcensur är illa anpassad till digitalåldern. Med en prislapp på 1.100 kr för tillståndskort per kopia utgör den ett irriterande kostnadshinder för en bredare spridning av värdefull film, inte minst när det gäller digitala filmkopior, kort- och dokumentärfilm.

Det är dessutom definitionsmässigt tveksamt om digitala filmkopior, ett datamedium bestående av ettor och nollor, hör hemma inom filmcensurens lagstadgade ansvarsområde. Här krävs uppenbarligen en översyn och ändring av lagstiftningen (se vidare 7.5).

ADB föreslår att systemet med ett tillståndskort per digital kopia snarast avskaffas.

4.4 Kultur- och näringspolitiska perspektiv

Ända sedan filmreformens genomförande har ett av filmbranschens största dilemman varit att den omspannar både konst och industri. Det innebär att konstnärliga/kulturella ambitioner och mer renodlad kommersialism måste samsas runt samma förhandlingsbord. Denna konflikt mellan olika målsättningar och synsätt har också varit närvarande i ADB under de senaste fem månaderna, men har även genererat ett antal nyttiga diskussioner som kreativt fört arbetet framåt i positiv anda.

ADB har utgått från att det finns en gemensam nämnare mellan Rigoletto i Stockholm, FHPs Digitala Hus i Kiruna, Folkets Bio i Västerås och Saga i Oskarshamn. Alla vill visa film – dock utifrån olika förutsättningar – inför en publik som bör vara så stor och tillfredsställd som möjligt.

4.4.1 Kulturpolitik

Ur ett kulturpolitiskt perspektiv är det viktigt att slå vakt om den offentliga gemenskapskulturen som bygger på våra sociala behov av starka upplevelser tillsammans med andra människor. Sedan länge bygger svensk kulturpolitik på att medborgarna skall ha möjlighet att ta del av ett brett kulturutbud, exempelvis film på bio, oavsett var man bor i landet. Möjligheten skall finnas i städer såväl som på landsbygd. Det offentliga kulturstödet, exempelvis SFI:s nuvarande stöd till biografkultur, genomsyras av denna tanke.

Sveriges 958 aktiva biografialonger och i runda tal 15 miljoner besökare per år är en viktig del av detta. Därför bör alla biografialonger kunna leva vidare i digitalåldern, även småortsbiografer som kanske bara visar en föreställning i veckan och har mindre än 1 000 besökare per år. I sammanhanget bör det beaktas att 57% av landets befolkning bor på orter som har under 30 000 invånare, dvs i mindre städer, små samhällen och byar eller på landsbygd. Onekligen en för småortsbiografen stor publik potential som rätt skött innebär utvecklingsmöjligheter.

Att satsa offentliga medel på digitalisering av ”den lilla” biografen är klokt ur ett kulturpolitiskt och samhällsekonomiskt perspektiv – ett sätt att bibehålla och utveckla förutsättningar för ett rikt kulturliv i hela landet. Problemet för småortsbiografer är hanterbart så länge det finns tillgång på relativt färska 35 mm-kopior av attraktiva titlar i tillräcklig mängd. Akut blir läget när antalet analoga kopior minskas ytterligare för att kanske sedan helt försvinna, vilket kan bli följden när de stora biografkedjorna övergår till digital visningsteknik.

Danmark vill satsa på digitalisering av *samtliga* sina biografer. Det kulturpolitiska målet i Danmark och även i Norge är bland annat att undvika en omfattande utslagning av småortsbiografer i samband med digitaliseringen. Ambitionen bör vara densamma i Sverige.

Digital bio är inte bara ”bio”, den kan också fungera som *kulturbärare* och en kostnadseffektiv *kulturspridare*. Den kan sprida teater, musikkonserter, seminarieinnehåll eller sportevenemang, live via satellit eller fibernät till biografdukar över hela landet.

Bion kan tillgodose lokala etniska minoriteters behov liksom synskadades och hörselskadades samt användas för interaktiv distansutbildning. Den kan bli ett visningsforum för den lokala, DV-filmade ungdomen eller locka till sig den äldre generationen med digitalt restaurerade filmklassiker och

hembygdsfilmer. Flera visningar av den här typen har redan genomförts med stor framgång på de nuvarande digitala biograferna.

Olika typer av digitala evenemang kan sannolikt bli en kompletterande inkomstkälla för många biografier framöver. De biografier som inte har föreställningar alla dagar i veckan och/eller ledig kapacitet dagtid – i synnerhet småortsbiograferna – sitter på en outnyttjad potential i detta sammanhang.

Det finns nu en unik möjlighet att via digitaliseringen stärka och utveckla infrastrukturen för det offentliga rummet, där filmkulturen är en viktig hörnsten, men som även rymmer mycket annat som är viktigt för att hela Sverige skall vara vid vitalt liv.

4.4.2 Näringspolitik

Sedan drygt hundra år har bion varit en central mötesplats för den kollektiva upplevelsen av film. Att det alltjämt är så visar bland annat årets SOM-undersökning från Göteborgs Universitet, liksom att biografen även idag är en omistlig samlingsplats för människor i hela landet. Undersökning visar också att biografen är det ställe där vi vill se de bästa filmerna. Det gäller i hög grad fortfarande ungdomar - trots nedladdning m m. Att ”film är bäst på bio” är en devis med fortsatt stark relevans för många svenskar.

På samma sätt som den digitala tekniken är ett hot mot den traditionella analoga biografen, är den också en oerhörd möjlighet. Biografens lite mer än hundraåriga historia visar också att just det att den tekniska utvecklingen gått hand i hand med biografens förmåga att behålla ett grepp om publiken. Så var det med ljudfilmens införande, med cinemascope, med THX, med digitalt ljud o s v. Genom olika tekniska landvinningar har biografens ständigt återtagit sin självklara roll som den oöverträffade sociala mötesplatsen med filmupplevelsen i fokus.

Biografbranschen befinner sig för närvarande i sitt mest genomgripande och kostsamma teknikskifte sedan ljudfilmen infördes i början på 1930-talet. Näringspolitiskt borde digital bio uppfattas som en integrerad del av IT-sektorn och därmed innefattas i de statliga åtgärdsprogram som numera kommer IT- och bredbandssektorn till godo. Digital bio handlar nämligen också om avancerad datateknik, satellit- och bredbandskommunikation.

Notera i sammanhanget att Storbritanniens satsning på digital bio 2001 igångsattes genom ett formellt och unikt samarbete mellan de brittiska kultur- och industridepartementen (se 6.3).

En av näringspolitikens uppgifter är att underlätta för industrin att hitta lösningar på de ekonomiska och andra problem som radikala teknikskiften medför. Så har också skett i Sverige under de senaste fem åren när det gäller digitaliseringen av radio/TV och bredbandsnät till hela landet, till en samhällskostnad på många miljarder kronor. Nu står den svenska filmindustrin på tur.

ADB anser inte att allmänna medel bör satsas på digitalisering av kommersiella biografier som har bärkraft och möjlighet att bekosta teknikskiftet med egna medel (Danmark har gjort en liknande bedömning).

ADB har emellertid dragit slutsatsen att digitaliseringen av svenska biografier måste genomföras på ett sådant sätt att biografbranschen *som helhet* gynnas både på kort och lång sikt. För detta behövs offentliga incitament för att dra igång digitaliseringsprocessen med ett samlat startfält. FHP och dess biografier har stått för viktig draghjälp till biografbranschen genom sina digitala pionjärinsatser under de senaste fem åren. Offentligt stöd som underlättar och förbilligar framställandet och spridningen av digitala filmkopior samt offentligt stöd och igångsättningslån gynnar hela filmbranschen.

Införandet av digital bioreklam i Sverige, som SF Bio och Astoria Cinemas startar under hösten 2006, banar väg för digital långfilm på bio. De digitala reklamfilmsvisningarna sätter delar av den tekniska ”infrastrukturen” på plats, dock inte 2K projektorer.

4.5 Biograf- och filmkopiéstöd

Filminstitutet har sedan 43 år tillbaka som uppgift att förvalta och effektuera den statliga svenska filmpolitiken bl a när det gäller biografkultur och teknisk utveckling. Här följer en översikt av tillgängliga

stöd för tekniska förbättringar av landsortsbiografer och för en bredare spridning av premiärkopior i analogt och digitalt format.

4.5.1 Nuvarande biografstöd

Under paraplybegreppet biografstöd har Svenska Filminstitutet fyra stödformer, med en total årsbudget på 22 Mkr och som riktar sig direkt till biografer på medelstora och små orter. (Det finns också stöd som indirekt gynnar biograferna men dessa beskrivs inte här).

- 1) Stöd till öppna visningar av svensk film (9 Mkr)
- 2) Stöd till biografägare för lokalt publikarbete (2,5 Mkr)
- 3) Stöd till biografägare för teknisk upprustning (3 Mkr)
- 4) Stöd till paralleldistribution (6,9 Mkr)

ADB har gjort bedömningen att de för utvecklingen av digital bio viktigaste stöden är nr 3 och 4. Stödet till lokalt publikarbete är ur vissa aspekter också viktigt i sammanhanget.

Angivna belopp som de olika stöden disponerar är ungefärliga. För alla stöd, utom det till paralleldistribution, kan medlen flyta mellan stödformerna utifrån behov. Biograferna kan ansöka om stöd vid tre tillfällen per år. Filmkopior för paralleldistribution köps in fortlöpande under året. För samtliga stöd gäller att de finansieras inom Filmavtalsdelen och att de kan sökas av biografer på medelstora och små orter – alltså i huvudsak av ca 500 av landets totalt 958 biografsalonger.

Beslut om stöd förbereds i samråd med **Referensgruppen för biografstöd** bestående av representanter för visningsorganisationer, SFIs styrelse, Svenska biografägarförbundet, visningsorganisationerna, Sveriges filmuthyrarförening, regionala resurscentrum samt Filminstitutets handläggare. Beslut fattas av Filminstitutets styrelse. Förutom att föreslå fördelning av stöd kan referensgruppen också ta initiativ till projekt som syftar till att öka biografandets i landet.

4.5.2 Stöd till lokalt publikarbete

Stödet infördes i och med filmavtalet år 2000 och är ett projektstöd. Syftet är att utveckla biografens roll som kulturell mötesplats, utvidga visningsverksamheten och genom utvecklingsarbete långsiktigt öka publiken. Det kan innebära filmvisningar för olika målgrupper, bättre marknadsföring, nya informationsvägar, nya visningsformer, samarbete med företag, kommun och föreningar, jippon, kringaktiviteter, fler filmer, mer varierat utbud m m.

Svenska Filminstitutet ger högst 100 000 kr i stöd per år under max tre projektperioder. Förutsättningen är att biografen själv eller andra går in i projekten med minst lika mycket. Stödet kan i första hand sökas av biografer på orter med färre än 25 000 invånare, var för sig eller i samverkan. Det kan också utgå till s k kvalitets- eller komplementbiografer, d v s biografer på större orter som till övervägande delen visar ett brett utbud av kvalitetsfilm, ägnat att fungera som ett komplement till den mer kommersiellt inriktade repertoaren på övriga biografer på orten. Stödet till lokalt publikarbete är viktigt och bidrar väsentligt till att stärka biografernas utvecklings och överlevnadsförmåga.

I ett digitalt framtidsperspektiv kan stödet bli än mer viktigt för biograferna. Enbart en digital utrustning löser inte biografens problem utan digitaliseringen måste ingå som en av delarna i biografens utvecklingsarbete mot att bättre behålla besökarna och samtidigt attrahera nya publikgrupper. En del av de biografer som i dag har digital utrustning använder stödet på detta sätt.

4.5.3 Stöd till biografägare för teknisk upprustning

Stödet har funnits sedan 1989 och syftar till att ge biografer en teknisk standard som bidrar till att biografstrukturen på främst mindre och medelstora orter bevaras och förstärks. Stödet syftar även till att långsiktigt öka publiken på dessa biografer samt att utjämna skillnader i biografupplevelse mellan storstad och landsbygd.

Stödet kan i första hand sökas av biografer på orter med färre än 25 000 invånare, var för sig eller i samverkan. Orter med endast en biograf prioriteras framför orter med flera biografer. Stöd kan också utgå till kvalitets- eller komplementbiografer på större orter.

Stödet är idag av resursskäl begränsat till visningsteknik (analog) och ljudutrustning (analog och digital). *Stöd till digital visningsteknik har inte beviljats eftersom den än så länge är mycket kostsam och anslagna medel direkt skulle slukas av några få biografier.*

Stödet kan uppgå till maximalt 50% av den totala kostnaden. Resterande summa ska finansieras av biografägare, kommun eller annan lokal intressent. Totalt beviljas stöd med högst 100 000 kr.

Behovet av stödet är hela tiden mycket stort och anslagna medel har inte räckt till för att täcka behoven. Medel har därför omfördelats från Stöd till lokalt publikarbete då detta varit möjligt.

På senare år har behovet av teknik för "rött ljus", som krävs på alla biografier för att visa 35 mm film med den nya och miljövänligare filmbasen, samt uppdateringar och utbyte av ljudanläggningar snabbt slukat det mesta av anslaget.

Även när biograferna digitaliseras kommer det att finnas behov av stödformen för delfinansiering av ljudanläggningar, filmdukar och annan biografutrustning.

4.5.4 Stöd till paralleldistribution av filmkopior

Stödets syfte är att ge biografier på mindre orter möjlighet att visa aktuell film och att skapa ett bredare filmutbud. Stödet omfattar inköp av både film med hög kommersiell potential och kvalitetsfilmer med mindre lanseringsresurser. Både svensk och utländsk film omfattas.

Parallellkopior kan vara analoga (35 mm) eller digitala. P-kopiorna ska komplettera och inte ersätta distributörernas egna kopior. Stöd kan som regel ges för högst 25 % av det totala kopianantalet och maximalt 20 kopior. Inom ramen för stödet bekostas framtagning av filmkopior/digitala kopior, frakt och textning.

Parallellkopior är främst avsedda för gröna biografier som har mindre än fem föreställningar per vecka. De får dock i undantagsfall visas även på röda biografier (över fem föreställningar per vecka) med relativt få biografbesök. I praktiken skall kopiorna visas på biografier utanför de 40 största orterna, maximalt två spelveckor per ort.

Anmälan och handläggning av stöd till paralleldistribuerade filmkopior sker löpande och behandlas av Referensgruppen för biografstöd (se ovan) och dess arbetsgrupp tillsammans med handläggaren på Svenska Filminstitutet.

Arbetsgruppen består av en representant vardera från Våra Gårdar, Folkets Hus och Parker och Bygdegårdarnas Riksförbund, samt en samordnare som utses av Filminstitutet. Arbetsgruppen har till uppgift att hålla sig informerad om kommande premiärer och filmtitlar av intresse för paralleldistribution samt förhandla kring priset per kopia.

Stödet har ofta varit föremål för diskussioner och dess effekter har ifrågasatts. Ändå är nog de flesta parter överens om att stödet faktiskt ger de mindre biograferna en chans att få färsk film snabbare än vad de annars skulle få. Därmed stärks deras överlevnadsförmåga väsentligt. Stödet fick en förstärkning med nära 4 Mkr inom ramen för gällande filmavtal.

4.5.5 Stöd till digital bio – inom ramen för nuvarande biografstöd

Nuvarande stödformer är på vissa punkter inte anpassade till eller dimensionerade för övergången till digital biografteknik.

Inom ramen för teknisk utrustning har praxis varit att inte stödja inköp av digital projektionsutrustning. Anledningen till detta är att utrustningsbehovet bland biograferna är mycket stort och stödmedlen begränsade. Skulle stöd till kostsam digital projektionsutrustning medges skulle stödmedlen snabbt ätas upp av ett fåtal biografier. Den digitala tekniken skulle så att säga kannibalisera på den analoga vilket skulle få förödande konsekvenser för många småortsbiografers överlevnad som det ser ut i dag. Dock beviljas stöd till digitala ljudanläggningar eftersom det i dag inte är försvarbart att investera i en analog anläggning när biografen är tvungen att uppgradera eller byta ut ljudanläggningen.

Stöd till lokalt publikarbete beviljas till projekt som har potential att dra folk till biografen oavsett om biografen är analog eller digital.

Beträffande stödet till paralleldistribution så köps det i dag digitala kopior när det är befogat och om det finns några. Vid en digitalisering i större omfattning av småortsbiograferna bör inköpen av d-kopior givetvis utökas. Om digitaliseringen av nämnda biografer drar ut på tiden samtidigt som de stora biografkedjorna blir digitala är det sannolikt att fokus måste ligga kvar på inköp av 35 mm kopior så länge det finns några i distribution.

5. Möjlig digital utveckling under de närmaste åren

All filmproduktion, all filmdistribution och all filmvisning kommer sannolikt att vara helt digital inom uppskattningsvis fem år. Processen är redan igång och det slutliga genombrottet sker när den digitala tekniken blivit både *billigare och bättre* än den analoga, genom hela filmkedjan – och där är vi inte riktigt ännu.

ADB vill här peka på möjligheterna till ett ökat biografgående och en breddning av repertoaren, på konsekvenserna av ett snabbt teknikskifte och den digitala filmproduktionens betydelse i sammanhanget.

5.1 Ökat biografgående och breddad biografrepertoar

Två av huvudmålen i den nu gällande filmpolitiken är att a) öka biografgåendet och b) bredda filmrepertoaren.

En väl genomförd digitalisering av svenska biografier är tveklöst ett medel för att uppnå dessa mål, under förutsättning att den genomförs *snarast möjligt* och på ett bredare plan än det folkrörelserna hitintills mäktat med. För detta krävs offentliga medel.

Digitaliseringen ger bion en oerhört mycket större flexibilitet om den samutnyttjas med bioklubb, digitala skyltskåp, mediaväggar, monitorer, reklamfilmer, trailrar m m. Det blir möjligt att skraddarsy varje enskild föreställning på ett helt annat sätt än i dag. Även om inte effekten i form av mer publik blir lika påtaglig i de större städerna, är det viktigt att notera att det rör sig om ett stort och omvälvande tekniskt paradigmskifte som kommer att föra in biografen i framtiden.

FHPs Digitala Hus redovisar en genomsnittlig ökning av besöksfrekvensen med 30 % jämfört med tiden innan digital teknik installerades. En ytterligare ökning är att vänta i och med att tillgången till digitala filmkopior blir större.

Effekten av digitalisering av storstadsbiograferna kan sannolikt öka publiktillströmningen betydligt men den största outnyttjade publikpotentialen finns utanför storstadsområdena. Digital bio öppnar också intressanta möjligheter för s k nischbiografer eller art cinemas i universitetsstäder och förortsområden.

En digital filmkopia kostar på sikt inte bara en tiondel av en 35 mm kopia (se 4.3.4) utan är också betydligt billigare att texta och versionera. Det underlättar distribution av film på främmande språk och från mindre vanliga filmländer. Digitala biografier kan attrahera nya publikgrupper med olika kulturella rötter, eftersom en digital filmkopia lätt kan få undertexter på olika språk.

En digital filmkopia av en svensk film kan också lätt svensktextas för hörselskadade och förses med ett s k syntolkat ljudspår för synskadade. Därigenom ökar möjligheterna för dessa grupper att ta del av svensk film på biograf. Folkets Hus och Parkers Digitala Hus har via SFI:s Stöd till film och video för syntolkning och textning på svenskt språk erhållit medel för pilotprojektet ”Mer dövtextad och syntolkad film i hela landet”.

Högupplösta DVD-skivor (se 5.4.1) kan komma att öppna dörrar till helt nya filmvärldar för biobesökarna. Populära TV-dramaproduktioner eller naturprogram inspelade i HDTV-format kan visas på stor bildskärm och kanske på allmän begäran. HDTV = High Definition Television, d v s högupplöst TV-bild som vida överstiger dagens kvalitet börjar sändas av SVT reguljärt 2010. VM i fotboll 2006 sändes i det formatet, men än så länge är det få hushåll som kan ta emot HDTV-signal. Det kan man däremot göra på flera digitala biografier. Under sommaren drog dessa biografers visningar från fotbolls-VM en stor publik.

En fördelar med digital bio, speciellt i det mindre formatet, är att den lokala biopubliken kan ha ett betydligt större inflytande över repertoaren än den har på en traditionell 35 mm-biograf. Lokalt producerade videoproduktioner kan till exempel visas, med fördel i samarbete med de regionala filmresurscentra som finns på 19 platser i Sverige. Även filmsättning, byte av repertoar och marknadsföringsinsatser mot flera olika målgrupper, blir väsentligt mer flexibel än i dag.

I och med att vi gradvis lämnar den gamla, väletablerade 35 mm-hegemonin bakom oss finns det skäl att börja omdefiniera begreppet ”biograf”. En offentlig lokal där rörliga bilder visas för en betalande publik måste ligga i botten, men därutöver öppnas nya, intressanta möjligheter, inte minst när det gäller kulturspridning.

Samtidigt är det viktigt att värna biografbegreppet. Biografen skall vara bäst på att visa film, med störst och skarpast bild, med bäst ljud i en akustiskt och upplevelsemässigt anpassad miljö, med bekväma stolar och absolut mörkläggnings. I bion skall film avnjutas under bästa tänkbara förhållanden, i ett socialt sammanhang där människor möts och umgås och gärna under festliga former. Biografen skall erbjuda en filmupplevelse som inget annat visningsfönster kan konkurrera med – en upplevelse utöver det vanliga.

5.2 Digitaliseringens konsekvenser för nuvarande branschstruktur

Konsekvenserna kommer på sikt att bli genomgripande och förändra samtliga länkar i den traditionella filmkedjan. Nya strukturer kommer att skapas. Hur och i vilken form detta kommer att ske är för tidigt att säga, men teknikskiftet måste ske på ett väl genomtänkt sätt så att inte benen slås undan för 35 mm-biografen så länge det finns behov av att den finns kvar.

I den norska d-bio-utredningen (se bilaga 2) har man bland annat utgått från att om de 50 största biograferna i Norge digitaliseras, vilket kan vara nära förestående, så kommer filmdistributörerna sluta att leverera dyra 35 mm visningskopior. Detta vore en dödsdyss för alla småbiografer som inte har råd med digital 2K-utrustning och skulle dessutom skapa stora omställningsproblem för cinemateks-, filmklubbs- och skolbioverksamheter.

SF Bio har kommit fram till att det vore mer eller mindre ekonomiskt självmord att under längre tid tvingas köra med ”dubbla bokföringar”, alltså 2K- och 35 mm-projektorer parallellt i samma körrum eller digitalisera endast en salong i ett multiplex. ”Allt eller inget! Digitalisera eller dö” verkar bli mottot för de större biografkedjorna när teknikskiftet rullar igång på allvar.

Anledningen till att biografägarorganisationerna NATO (USA) och UNIC (Europa) generellt varit en aning motvilligt inställda till digital bio torde vara att biografägarna insett att de på sikt kan förlora sin sekellånga kontroll över inte bara sina biografers utbud utan också över själva biograflokalen. Nyligen uttryckte dock NATO en tydligt positiv attityd till biografens digitala framtid.

Mäktiga telekom-, nätägar- och IT-intressen börjar agera på filmens arena. De större filmdistributörerna och biografägarna (dock inte filmägarna) upplever å sin sida att de riskerar att marginaliseras i digitalåldern, åtminstone på längre sikt. Nya mellanhänder tränger sig på, exempelvis teknikföretag som vill binda upp biografen just till deras produkter och koncept eller som försöker kontrollera kopiornas framställning och användning. Både NATO och många biografägare i Sverige har understrukit vikten av att slippa mellanparter. Biografägaren, stor eller liten, vill ha kontrollen över sina lokaler och teknik.

Dagens yngre filmskapare vill ha ”rakare rör”, mer direktkontakt mellan dem själva och publiken – och digitaltekniken gör detta möjligt.

5.3 Ökad digital filmproduktion ökar behovet av digitala visningsmöjligheter

Som nämntes i 3.1 inspelades varannan svensk långfilm 2004 inte på film utan på digital HD-video. Under 2005 sjönk den digitala andelen till 34 % men förväntas öka under 2006, främst tack vare att HD-utrustningen blivit billigare och mer lätthanterlig. Sveriges tidiga start inom digital långfilmsproduktion (2001) innebär att en hållbar infrastruktur för detta nya produktionssätt har utvecklats på efterarbetsområdet.

HD-video användes inledningsvis i huvudsak för inspelning av hög- och normalbudgetfilmer. I dagsläget handlar det i högre grad om lågbudgetfilmer – långfilmsdebuter, dokumentärer, kortfilm m m.

Biografvisning i de kommersiella kedjorna kräver fortfarande 35 mm visningskopior. Att överföra en på video inspelad långfilm till 35 mm film kostar i storleksordningen 300.000-400.000 kr, oftast en oöverstiglig tröskel i lågbudgetsammanhang. Det finns därför ett stort uppdämt behov hos främst dokumentär- och kortfilmare av att nå biografpubliken utan att behöva gå den kostsamma omvägen via 35 mm film. De 7,2 % av landets biografer som i dag kan visa film digitalt täcker inte det behovet.

Av bland annat detta skäl föreslår ADB inrättandet av ett särskilt distributionsnätverk för digitalt inspelad kort- och dokumentärfilm (se 7.2).

Ett fungerande och samarbetande nätverk av ett hundratal oberoende, digitala biografer stärker demokratin och vidgar den filmiska yttrandefriheten samtidigt som filmkulturen vitaliseras.

På längre sikt bör vi utgå från att i princip all filmproduktion kommer att ske digitalt (efterarbetet digitaliserades helt redan för sju-åtta år sedan). Det finns skäl att tro att trycket från filmproduktionen under de närmaste åren kommer att påskynda digitaliseringen av den sista och mest konservativa länken i filmkedjan, d v s biograferna – den allra sista delen av den internationella underhållningsindustrin som låter sig digitaliseras.

När det gäller produktionen har det emellertid visat sig att digitala inspelningsmedier inte är lika tillförlitliga för långtidsarkivering som traditionell film (se 5.5). Ett problem som förhoppningsvis blivit löst innan den tid då 35 mm film försvinner helt som visningsmedium.

5.4 Teknikutvecklingen

Digital Bio brukar beskrivas som den största omvälvningen sedan ljudfilmen infördes på 1930-talet. Detta är korrekt när det gäller förändringar av filmbranschstrukturen, dock inte ur biografpublikens synvinkel. Ljudfilm, färg- och vidfilm skapade påtagliga mervärden som publiken livligt uppskattade och var villig att betala extra för. Den filmiska berättartekniken förändrades tack vare dessa tekniska landvinningar.

I våra större premiärbiografer i storstäderna kommer publiken dock inte att märka någon påtaglig skillnad när visningarna blir digitala, i varje fall inte en förbättring som den är villig att betala extra för.

På den svenska landsorten förhåller det sig annorlunda. Där har biopubliken genom digitala visningar fått uppleva färskare filmer, i vissa fall premiärer parallellt med storstäderna, och sluppit se sönderkörda, repiga 35 mm-kopior som visats i de större städerna ett antal veckor. Publiken i FHPs Digitala Hus har upplevt detta som ett stort framsteg och deras publik har märkt av ett påtagligt mervärde.

5.4.1 HD-DVD/BluRay

Nästa generation DVD-skivor börjar marknadsföras redan sommaren 2006. Ett standardgräl mellan lägren HD-DVD (Toshiba m fl) och Blu-ray Disc (Sony m fl) har försenat marknads lanseringen. Standard-DVD har definitivt slagit ut VHS som hemvideosystem tack vare överlägsen bild- och ljudkvalitet. HD-DVD har fyra gånger så hög upplösning som standard-DVD.

Högupplösta DVD-skivor förväntas utifrån sin lätthanterlighet bli ett populärt format för ”hemmabion” men även för festivalvisningar och bör på sikt ses som en kostnadseffektiv lösning för filmklubbs- och skolbioverksamhet. Det blir nu möjligt att köpa en förbluffande hög visningskvalitet för biografdukar på upp till 6 meters bredd för ca 200.000 kr.

Det kommer emellertid att dröja en bra bit in på 2007 innan en omfattande distribution av film i HD-DVD- eller Blu-ray Disc-format har etablerats i Sverige och problemen kring offentlig visning i de nya formaten har lösts. Samtidigt som denna utveckling är ett hot mot biograferna så öppnas nya möjligheter om den hanteras kreativt.

Det bör påpekas i sammanhanget att begreppet *digital bio* står för visning av långfilm i en kvalitet som är väsentligt bättre än den som beskrivs ovan.

5.4.2 3D-HD på bio

Det allra senaste i USA är s k 3D-HD. 3D-film är en gammal företeelse som, baserad på kinematografisk film, dock har påtagliga brister (tröttsamt för ögonen, klumpig inspelningsapparat). Den projicerade film bilden rör sig alltid något i sid- och höjled.

Inspelning på HD-video däremot innebär att bilden står *absolut stilla*. Detta enkla faktum skapar en mer övertygande och för ögat njutbar tredimensionell upplevelse. Ett halvdussin filmer har redan visats på

detta sätt i USA (med Disney's "Chicken Little" som lok i utvecklingen) och har blivit en stor publikframgång. Flera 3D filmer kommer att nå de digitala biograferna inom kort.

Här handlar det, i motsats till vanlig Digital Cinema, om påtagliga mervärden som publiken är beredd att betala extra för. Förutom digital 2K/4K-projektor krävs emellertid en silverfärgad specialduk och särskilda glasögon. Prislappen innebär därför att 3D-HD, åtminstone inledningsvis, endast kan komma i fråga i våra allra största biografkomplex. En av anledningarna till att Hollywood varmt välkomnar 3D-HD är att tekniken är *garanterat piratsäker* och dessutom inte kan erbjudas ens i de mest avancerade hemmabio-anläggningarna.

5.4.3 Nya digitala plattformar och mobil filmkonsumtion

Det senaste årets medietekniska utveckling har präglats av konsumenternas önskan om en allt högre grad av rörlighet, tillgång till *alla medier, var som helst och när som helst*. Detta innebär bland annat mobil filmkonsumtion i bärbara mini-DVD spelare och TV-mottagning i iPods och mobiltelefoner.

ADB har inte uppfattat detta som relaterat till digital bio, utom möjligen användningen av mobiltelefoner som PR-medium för kommande filmer (trailers), för biljettbokning och som ett verktyg för att möjliggöra interaktivitet i reklamsammanhang.

ADB har snarare sett det som sin uppgift att slå vakt om *biografsalongen* som gemensamt upplevelserum – den stora, överväldigande bilden, det mäktiga ljudet – och att i denna skrivning formulera en utvecklingsplan för svenska biografier som *framtidsmedium*.

5.4.4 Säkerhetsfrågor

I den rekommendation till teknisk standard som amerikanska Digital Cinema Initiative (DCI) släppte juli 2005 (se 4.3.2) upptar säkerhetsfrågorna *80 sidor* av det 172-sidiga dokumentet. Det beror naturligtvis på Hollywood-bolagens enade front mot och stora problem med piratkopiering.

Säkerhetsaspekterna kompliceras av att digital bio, för att verkligen bli en framgång och få ett brett genomslag, inte bara kan förlita sig på distribution av fysiska media (datakassetter, hårddiskar och liknande) utan på sikt också måste innefatta distribution av film via satellit och bredbandsnät (live eller för nedladdning i biografernas servrar). Det senare ger nämligen en bättre distributionsekonomi, speciellt om det kan tillämpas på internationell basis.

Den digital- och upphovsrättstekniska komplikationsnivån på det här området gör att ADB ser sig tvungna att endast beröra problematiken perifert. Inom ramen för det nya filmavtalet pågår dessutom särskilda aktiviteter för att motverka olaglig hantering av film. Det bör tilläggas att FHPs Digitala Hus under tre års digitala visningar av premiärfilmer i sitt nätverk tack vare effektiv kryptering inte har upplevt någon olaglig hantering eller kopiering av filmmaterialet.

5.5 Arkiveringsproblem

Det är rimligt att utgå från att en majoritet av de svenska biograferna kommer att ha övergått till digital teknik inom den närmaste fem åren samt att filmproduktionen blir övervägande digital.

Det finns ingen beredskap för ett sådant tekniksifte i det nuvarande filmavtalet när det gäller produktionsstödet utformning, långtidsarkivering och säkerhetsmaterial. Arkivering på filmbas garanterar en livslängd på minst 100 år, under ideala förhållanden upp till 500 år.

Långtidsarkivering av magnetiska eller optiska medier (videokassetter, hårddiskar, DVD-skivor m m) är förknippat med många osäkerhetsfaktorer eftersom området inte är tillräckligt utforskat. Digitala medier genomgår dessutom en både snabb och kontinuerlig förändring vad tekniska standards, systemlösningar och uppspelningsapparatur beträffar. Detta kräver en kostsam migreringsprocess, d v s överspelning från gamla, analoga lagringsmedier till nyare, digitala sådana. För videoband bör detta enligt Statens Ljud- och Bildarkiv (SLBA) ske minst vart sjunde år, även från digitalt till digitalt.

I SFIs nuvarande avtal om förhandsstöd och publikrelaterat stöd (PRS) ingår att producenten är förpliktad att lämna in material efter visningsformat, d v s om filmen visas på filmbas skall säkerhetsmaterialet vara på filmbas. Digitalt inspelade långfilmer överförs idag till 35 mm-negativ i en

särskild printer för att kunna visas på bio, till en kostnad av ca 400 000 kr. Detta behov bortfaller när en huvuddel av våra biografier digitaliserats.

Ur arkiveringssynpunkt kommer dock ett säkerhetsmaterial på filmbas att krävas, fram till den dag ett hållbart system för digital arkivering av digitala medier har utvecklats. Denna kostnad kommer att bli ett svårt, kanske t o m oöverstigit problem för digitala lågbudgetproduktioner, speciellt för kort- och dokumentärfilmare som då tvingas betala tusentals kronor per filmminut för att deras digitalt inspelade film skall kunna visas om låt oss säga 50 år.

ADB vill här främst peka på problemet, som är av både kort- och långsiktig karaktär, men hoppas att vår skrivning skall bidra till att **Svenska Filminstitutets Filmarkiv, SLBA och SVTs arkiv framöver gör gemensamma ansträngningar för att lösa problemet med långtidsarkivering av digitala medier.**

Vårt analoga, kulturella filmarv befinner sig i trygga händer. På sikt måste vårt digitala filmarv ägnas motsvarande omsorg.

5.6 Möjligt skandinaviskt samarbete

Som framgår av kapitel 6 pågår en omfattande statlig och branschförankrad aktivitet inom digital bio i både Danmark och Norge. (I Finland har man en betydligt mer avvaktande attityd.) Sverige bör följa utvecklingen med stort intresse.

När pusselbitarna börjat falla på plats i Norge och Danmark **föreslår ADB att en samnordisk konferens arrangeras, förslagsvis i början av 2007 i Sverige.**

Det finns ett avgränsat område där behovet av samarbete är uppenbart – framställningen av digitala filmkopior. Nordisk Film Post Production Stockholm (f d FilmTeknik) är väl utrustat för digital filmkopieproduktion. I samarbete med Nordisk Film-laboratorierna i Köpenhamn och Oslo skulle en kostnadseffektiv produktion kunna åstadkommas, som även innefattar logistik och distribution av hårddiskarna.

I diskussionerna bör även ingå en möjlig nordisk instans för kvalitetskontroll i hela den digitala kedjan (för att till exempel slippa skicka våra hårddiskar utomlands för godkännande). Se vidare 7.6.

6. Exempel på offentligt stöd till digital biografutveckling i omvärlden

6.1 Danmark

Danska Filminstitutet (DFI) arbetar för närvarande på en utredning beställd av Kulturdepartementet att levereras under sommaren 2006. DFI vill i denna utredning framföra sina synpunkter och önskemål som fokuserar på följande sex huvudriktlinjer:

- Samtliga biografer skall digitaliseras, såväl stora som små
- Samma teknik (2K-projektorer och JPEG 2000-serverar) skall finnas i samtliga maskinrum
- Ägandeskap bör eftersträvas när det gäller tekniken
- Nationella filmbolag/distributörer bör finnas med i avtalsbilden
- Ekonomiskt stöd bör i första hand ges till mindre, regionala biografägare
- Stödet är i första hand till för att skapa oberoende för små och mellanstora biografägare. (Se bilaga 2 för mer information.)

6.2 Norge

I Norge togs redan i november 2004 ett samlat grepp på digitaliseringsproblematiken genom att starta *D-Kino Alliansen* (DKA, en sammanslutning av biografägare, distributörer, branschföreningar m fl) och publicera rapporten "Overgang til digital distribusjon og visning av kinofilm i Norge" (04.11.03). Där hävdas bland annat att om de 50 största biograferna (som står för 90 % av omsättningen) digitaliseras kommer distributörerna sluta att producera 35 mm visningskopior, och just därför måste *samtliga* biografer digitaliseras. Notera dock att Bygdekinoens 203 salonger (vår motsvarighet till Bygdegårdarna) *inte* ingår i digitaliseringsplanen.

I rapporten räknade man med en investeringskostnad på 550.000 norska kr (NOK) per salong (ca 715.000 SEK inkl projektor, server m m) och en total kostnad på 220 milj NOK. (Minst 400 miljoner NOK kom dock biograforganisationen Film & Kino fram till i sina beräkningar). I rapporten föreslog man bland annat att *allmänna medel* skall tillskjutas för att klara övergångsperioden, efter Virtual Print Fee-modellen och kopplat till filmens visningslängd på bio.

Det andra projektet, *Nordic Digital Cinema* är baserat i Kristiansand och drivs av Kristiansand Kino, Adger Energi, Cultiva (regional kulturstiftelse), Norgesfilm (webb-operatör, Filmarkivet.no) och Arts Alliance Media (som levererar digitalt innehåll). Tio digitala salonger med riksspridning ingår i projektet och fokus ligger inte på själva tekniken utan på vilket sätt digitala biografer bör drivas i framtiden och på vilken typ av digitalt innehåll olika publiksegment föredrar.

Dessa två försöksprojekt kommer tillsammans att tillföra värdefulla erfarenheter om hur den slutgiltiga digitaliseringen av Norges biografer bör gå till i praktiken. (Se bilaga 2 för mer information.)

6.3 Storbritannien

Storbritanniens officiella engagemang i digital bio inleddes redan för sex år sedan (2000) i ett formellt samarbete mellan Department of Culture, Media and Sports (DCM) och Department of Trade and Industry (DTI) – *The DTI/DCMS Group on Digital Film Production and Distribution*.

Den digitala bios industripolitiska dimensioner betonades således från början. Av särskilt intresse här är det styrelsebeslut som 2003 fattades inom *UK Film Council (UKFC)* om att etablera *Digital Screen Network (DSN)*, vilket uppstod ur ett befintligt system för stöd till 35 mm-kopior av filmer med ett smalt publikunderlag.

Startsträckan blev lång, främst på grund av ett komplicerat och tidsödande anbudsförfarande under 2004-2005. Grundtanken bakom DSN var att finansiera digitalisering av ca 250 brittiska biografer (att utses av UKFC) med *allmänna medel*. I runda tal 180 miljoner SEK ur The National Lottery Fund avsattes för detta. (Se bilaga 2 för mer information.)

6.4 Irland

En jämförelsevis liten och ”biografles” marknad (80 % är större multiplexbiografer). Marknaden domineras av företaget Ward Anderson (40 %) och den digitaliseringsprocess som inleddes våren 2005 domineras helt av det amerikanska företaget Avica via dess lokala dotterbolag Digital Cinema Ltd. Projektet administreras av det irländska kulturministeriet via The Irish Film Board, beräknas kosta 40 miljoner euro (ca 350 miljoner SEK), en summa som allokerats via riskkapitalföretag. Ambitionen är att utrusta samtliga 385 salonger med Hollywood-godkänd 2K-teknik.

Sedan starten i april 2005 har 25 digitala salonger installerats, en mycket lägre utbyggnadstakt än planerat, främst beroende på ojämn tillgång på likvida medel och svårighet att få filmer att visa (utöver testmaterial). Av speciellt intresse är att man satsar på satellitöverföring, d v s att filmerna skall sändas via satellit och laddas ner i biografernas servrar för senare uppspelning. (Källa: Patrick von Sychowski, Unique Digital, pvs@mailudc.com) Se bilaga 2 för mer information.

7. Utvecklingsplan för digital bio i Sverige

7.1 Investeringsstöd och lån för digitalisering av biografier

Uppladdningen inför en storskalig digitalisering av Sveriges kommersiella biografkedjor har påbörjats. I riskzonen befinner sig på sikt en mängd biografier på medelstora och små orter runt om i landet som inte orkar med digitaliseringskostnaderna och som kommer att slås ut när de större distributörerna framöver stryker tillgången till dyra 35 mm filmkopior. Även komplementbiografernas situation bör beaktas i det här sammanhanget.

Arbetsgruppen har haft biografier på medelstora och små orter och deras förutsättningar för att överleva i fokus. Just därför är det viktigt att utforma en *helhetslösning*. Det innebär att även de större städernas biografier måste ingå i processen för att en effektiv och snabb digitalisering skall komma till stånd. Anledningen är att de större städernas biografier, med sitt publikunderlag, utgör den ekonomiska plattformen för framtagning av digitala kopior och distributionen av dessa.

För biografägarna i de större städerna är investeringen i digital teknik också betungande. Den kan därför bli ett hinder för den digitala utvecklingen om det inte går att få fram gynnsamma finansierings- och stödformer för *samtliga biografier*.

Detta kan exempelvis ske i form av ett räntefritt offentligt lån med en villkorad amorteringstid från det att installationen är genomförd. Berättigad till detta lån är varje registrerad biografägare med möjlighet till en egen insats på 25 %.

Detta "mjuka lån" kompletteras med en fond för stöd till biografier på mindre och medelstora orter, i storleksordning 50% av investeringen, i överensstämmelse med de riktlinjer som gäller för nuvarande biografstöd.

Vidare är förhoppningen att en modell för en VPF-fond skapas snarast möjligt, baserad på en avgift per digital kopia. Storleken på avgiften samt villkoren i övrigt, exempelvis tidsbegränsning, kommer sannolikt att förhandlas fram av filmuthyrarnas och biografägarnas respektive branschförening för att skapa enhetliga och rimliga villkor för samtliga aktörer i branschen.

En snabb och kraftfull offentlig insats på det här området är av stor kulturpolitisk betydelse. Det skulle garantera ett jämnt och hållbart flöde av attraktiv och värdefull film till biografier på små och medelstora orter i hela landet, förhindra en omfattande biografdöd samt öppna nya möjligheter att utveckla infrastruktur för det offentliga kulturrummet i hela landet.

ADB föreslår

- att en särskild investeringsfond inrättas fr o m 1 juli 2007 och fem år framåt. Fonden skall användas för *stöd* till 50 % av investering i digital visningsteknik på 2K-nivå för biografier på *medelstora och små orter* men också för satsningar på digital infrastruktur, distributionsnätverk, stöd till konvertering av befintliga d-biografier upp till vedertagen teknisk standard och för andra åtgärder som kvalitetssäkrar den digitala biografen. För att täcka behovet bör fonden totalt generera 205 Mkr under femårsperioden,
- att det ges möjlighet att erhålla ett räntefritt "mjukt" lån fr o m 1 juli 2007. Låneramen beräknas till 500 Mkr under en femårsperiod och lånet kan sökas av *samtliga biografier*. Syftet är att underlätta en samlad digitalisering i hela landet. Biografier på orter med över 30 000 invånare, som kan komma att omfattas av en VPF-modell (se förslag 4), skall kunna låna till högst 75 % av investeringen. Småortsbiografier, som omfattas av stöd (se förslag 1) skall kunna låna till högst 25 % av investeringen. Amorteringstiden skall villkoras till fem år i båda fallen,
- att en särskild fördelningsnyckel för statliga, kommunala och privata insatser förhandlas fram under innevarande år.
- att filmuthyrarnas och biografägarnas respektive branschorganisation gemensamt undersöker möjligheten att utforma en modell för VPF (Virtual Print Fee) enligt de riktlinjer som börjar

anammass av filmindustrin i världen. Modellen kan exempelvis innebära att distributören fonderar del av mellanskillnaden mellan kostnaden för en 35 mm filmkopia och en digital sådan under en viss period och därmed bidrar till biografernas teknikinvesteringar,

- att kostnaderna för övergång från 1.3/1,4K- till 2K-nivån särskilt beaktas i stödet till digitala biografer,
- att frågan om stöd till biografer som leasar sin utrustning blir föremål för vidare utredning,

Samtliga finansieringstekniska lösningar bör utformas på sådant sätt att biografernas handlingsfrihet tryggas.

7.2 Digitala infrastrukturer

Den traditionella biografstrukturen kräver 35 mm filmkopia som visningsmedium. En huvuddel av de dokumentär- och kortfilmer som görs idag spelas in på digital video (främst av kostnadsskäl).

Att överföra en videospelad dokumentärfilm av långfilmslängd till 35 mm film kostar i storleksordningen 400.000 kr, oftast en oöverstiglig ekonomisk tröskel i lågbudgetsammanhang. Det finns därför ett stort uppdämt behov hos dokumentär- och kortfilmare att nå biopubliken utan att gå den kostsamma omvägen via 35 mm film. De 7,2 % av landets biografer som kan visa film digitalt förmår inte fylla detta akuta behov.

ADB föreslår:

- att ett särskilt distributionsnätverk inrättas 1 juli 2007, för digitalt inspelad kort- och dokumentärfilm, under en 3-årsperiod och på 2K-nivå. Det föreslås omfatta 20 orter, 6-8 dokumentära långfilmer och 15 kortfilmer per år (med lanseringsstöd). Befintliga digitala biografer i Sverige bör knytas till projektet i intimt samarbete med aktörerna på kort- och dokumentärfilmområdet. (Se vidare bilaga 6).

7.3 Stöd till framställning av digitala filmkopior

Bristande tillgång till digitala filmkopior utgör idag det främsta hindret för den digitala biografutvecklingen (se 4.3.1). Det gäller inte bara amerikanska premiärfilmer utan i lika hög grad nya svenska filmer. En samordning av kopieframställningen på nordisk nivå skulle kunna ge avsevärda prissänkningar tack vare högre antal kopior per filmtitel.

ADB föreslår

- att det nuvarande årliga stödet till parallellkopior (se 4.5.4) på 6,9 Mkr, i tilltagande utsträckning i takt med att de digitala biograferna blir fler, används för att öka inköpen av digitala filmkopior för parallelldistribution. (Vid ett övergångsläge när acetatfilmen tar slut som kommersiellt filmformat så kommer p-kopiestödet dock att spela en mycket viktig roll i övergången för de mindre biografer som ännu inte kunnat investera i den digitala tekniken).
- att Svenska Filminstitutet får i uppdrag att tillsammans med filmbranschen ta initiativ för att samordna kopieframställningen på nordisk nivå.
- att det i gällande filmavtal införs en tilläggs klausul den 1 juli 2007 som säger att alla svenska långfilmer som erhåller offentligt produktionsstöd skall finnas tillgängliga för digital biografvisning i samband med filmens premiär, som förstakopia och enligt en teknisk standard för biografvisning som framledes utkristalliserar sig.

7.4 Distributionsstöd

En förutsättning för en framgångsrik lansering av digital bio är att det på sikt införs nya distributionsformer som drar maximal nytta av den nya digitala tekniken. Sådana förändringar bör testas och utvärderas på fältet och på ett sådant sätt att det kommer biografbranschens samtliga parter till nytta. En viktig del av den digitala utbyggnaden är utbildning av personal, inte bara i den digitala

tekniken, utan även i dess möjligheter med marknadsföring i alla dess former, webb, mail, kundgrupper, chatt o s v.

ADB föreslår:

- att digital distribution av film, via satellit och/eller bredband samt via andra medieformer, till digitala biografer (live eller för nedladdning i biografens server) uppmärksammas särskilt i testverksamhet och under den konferens samt på den hemsida och i den trycksak som föreslås under punkt 7.6.

7.5 Ändring av lagen om filmcensur

Världens äldsta lagstiftning om filmcensur har visat sig vara illa anpassad till den digitala biografåldern. En digital filmkopia (ett datamedium bestående av ettor och nollor) innebär ett helt annat visnings- och distributionsförfarande än för 35 mm filmkopia. 1.100 kr per tillståndskort utgör ett både effektivt och irriterande ekonomiskt hinder för vidare spridning av lågbudget-, kort- och dokumentärfilm.

ADB föreslår

- att en översyn av lagstiftningen om filmcensur snarast genomförs och att en ändring därvidlag sker som innebär att filmägaren betalar en avgift på 1.100 kr för tillståndskort för den första digitala kopian. Detta kort kan sedan kostnadsfritt mångfaldigas av filmägaren och användas för efterföljande kopior av samma filmtitel.

7.6 Satsningar på utbildning och information

ADB har under sitt arbete funnit att behovet av aktuell information om vad som händer på d-bio-området är mycket stort, speciellt i ett läge där en internationell roll-out förväntas ske inom de närmaste två åren. Bristen på tillförlitlig och nationellt anpassad information kan leda till att felaktiga beslut fattas på företagsnivå, på kommunal och statlig nivå.

ADB föreslår

- att Svenska Filminstitutet ökar sina insatser vad det gäller information och utbildning på det digitala området och aktivt uppmanar biograferna att söka det existerande stödet för lokalt publikarbete i syfte att prova nya former för marknadsföring m m,
- att Svenska Filminstitutet ges i uppdrag att utforma en hemsida med ett nyhetsbrev som ständigt uppdaterar information om allt som rör digital bio, riktad till landets biografer, regissörer, producenter, fotografer, distributörer, biografägare, teknikerserviceföretag, medieutbildningar, landstings- kommunal- och riksdagspolitiker samt regionala resurs- och produktionscentrum,
- att en nordisk konferens om digitala biograffrågor arrangeras under första kvartalet 2007 i Sverige. Konkreta samarbetsfrågor bör vara a) samordnad framställning av digitala filmkopior, b) digitalt distributionssamarbete och c) en gemensam kontrollinstans för kvalitetskontroll i hela den digitala filmkedjan.

Stockholm den 14 augusti 2006

Håkan Tidlund, ordf.
Styrelseordförande Svenska Filminstitutet

Ramon Reissmüller
Projektledare Svenska Filminstitutet

Bertil Sandgren
Ledamot Svenska Filminstitutets styrelse

Lasse Svanberg
Sekreterare, konsult

Mats Kullander
Etableringschef SF Bio

Gunno Sandahl
Kulturchef Folkets Hus & Parker

Hansi Mandoki
20th Century Fox Int. Sweden

Eric Broberg
VD Buena Vista Int. Sweden

Bettan von Horn
Folkets Bio

Mattias Nohrborg
VD Astoria Cinemas

Joakim Hansson
Producent Sonet Film

Bilaga 1

Arbetsgruppen Digital Bio (ADB) och Rådgivande nätverk 2006

Arbetsgruppen digital bio (ADB)

Åse Kleveland, VD, SFI, ordförande, t o m april 2006

Håkan Tidlund, styrelseordförande SFI, ordförande fro m maj 2006

Ramon Reissmüller, SFI, projektledare

Lasse Svanberg, konsult, sekreterare

Bertil Sandgren, ledamot SFI,s styrelse

Mats Kullander, SF Bio

Gunno Sandahl, Folkets Hus & Parker

Eric Broberg, Buena Vista Int. Swe

Bettan von Horn, Folkets Bio

Mattias Nohrborg, Astoria Cinemas

Joakim Hansson, Sonet Film

Hansi Mandoki, Twentieth Century Fox, Swe

Rådgivande nätverk

Patrick von Sychowski, Unique Digital

Rickard Gramfors, programchef, FHP Digitala Hus

Anders Geertsen, EDCF Commercial Module

Marie Öhgren, biografägare

Ole A. Werring, utvecklingsledare, NFI

Tony Ahlgren, Svensk Filmindustri

Lars Gillegård, Våra Gårdar

Astrid Friberg, Sveriges Förenade Filmstudios (SFF)

Ragnar Berthling, SFI

Frank Hagman, Biografföreståndare Bengtsfors

Digital biografteknik

Peter Wilson, EDCF Technical Module

Kimmo Kallas, DisplayIt

Patrick Camp, InformationsTeknik

Mats Lundell, Folkets Bio

Peter Wester, Publiq Entertainment

Digital filmproduktion och postproduktion

Christer Nilsson, ordf. Filmproducentföreningen

Hans Hansson, filmfotograf, FSF

Peter Bengtsson, Balken AB

Regionala frågor

Susann Jonsson, Regionala Filmresurscentrum

Christina Johansson, Biografen i Söråker

Bengt Toll, utvecklingschef, Film i Väst

Sören Häggroth, Folkets Hus, Kiruna

Nya digitala plattformar

Mats Erixon, KTH, Folkets Hub-projektet

Aske Dam, mediekonsult, Norge

Per Tengblad, styrelseordf. Canal + Norden

Benny Norling, NSAB-Sirius

Lars Haglund, SVT Teknik/utveckling

Mats Dahlin, teknisk chef, Boxer

Gunnar Bergvall, Xyber

Gunnar Khilander, SVT Teknik/utveckling

Utbildningsfrågor

Bo-Erik Gyberg, rektor, HFF, Göteborg

Arkiveringsfrågor

Stefan Sommebag, SFI Filmarkivet

Kultursektor m m

Christer Nylén, Utvecklingsstrateg LVN

Jonas Andersson, Stiftelsen Framtiden Kultur

Kerstin Quentzer, Kulturchef, Västra Götalandsreg.

Gunnel Arrbäck, Statens biografbyrå

Distribution av kort & dokumentärfilm (Arbetsgrupp)

Bettan von Horn, Folkets Bio

Christina Johansson, Söråkers Folkets Hus

Rickard Gramfors, programchef, FHP Digitala Hus

Ulf Nordström, Film i Värmland

Ralf Ivarsson, Film i Skåne

Leif Pettersson, Folkets Bio Elektra, Västerås

Terese Mörnvik, Oberoende filmares förbund, OFF

Bilaga 2

Exempel på offentligt stöd till digital biografutveckling utomlands

Danmark

Befolkningsmängd: 5,5 miljoner

Antal biografer: 163

Antal salonger: 380

Antal invånare per salong: 14.470

Antal sålda biljetter 2005: 12,8 milj

Antal biobesök per capita 2005: 2,4

Preliminär digitaliseringskostnad per salong: SEK 650.000

Danska Filminstitutet (DFI) arbetar för närvarande på en utredning beställd av Kulturdepartementet att levereras under sommaren 2006. DFI vill i denna utredning framföra sina synpunkter och önskemål som fokuserar på följande sex huvudriktlinjer:

- Samtliga biografer skall digitaliseras, såväl stora som små
- Samma teknik (2K-projektorer och JPEG 2000-servrar) skall finnas i samtliga maskinrum
- Ägandeskap bör eftersträvas när det gäller tekniken
- Nationella filmbolag/distributörer bör finnas med i avtalsbilden
- Ekonomiskt stöd bör i första hand ges till mindre, regionala biografägare
- Stödet är i första hand till för att skapa oberoende för små och mellanstora biografägare.

Den danska situationen liknar den svenska i så måtto att ett stort, integrerat filmbolag, Nordisk Film A/S, dominerar biografmarknaden intäktsmässigt. Här finns inget Folkets Hus & Parker men däremot mer än 70 mindre, regionala biografer som ofta drivs av föreningar och som mottar stöd från sin kommun. Drygt en tredjedel av dessa biografer kan visa DVD på stor duk. Danmark har en typisk 80/20-marknad där de 34 största storstadsbiograferna genererar nästan 80 % av omsättningen, medan de mindre biograferna får dela på drygt 20 %. Det finns också en del olikheter, till exempel att de allra flesta biograferna i Danmark är privatägda (av privatpersoner, inte av kedjor) och att det danska statsstödet till filmsektorn är *tre gånger så högt som i Sverige* – 96 SEK per capita i Danmark mot 32 SEK i Sverige.

I Danmark finns idag fem stycken Hollywood-godkända 2K-biografer, fyra hos Nordisk Film (Köpenhamn och Århus) och en hos Danska Filminstitutets Cinemateque i Köpenhamn. Nordisk Film meddelade dock i mars i år (enligt Media Salles) att man lagt alla digitala nyinvesteringar på is i väntan på att tillflödet av digitala filmkopior skall öka markant.

Om DFI inte lyckas att frammana politisk vilja att stödja de mindre, regionala biograferna när de vill skaffa sig digital teknik, så menar Anders Geertsen, DFI, att de kan tvingas stänga, främst för att de själva inte orkar med investeringen.

DFI räknar med att det kommer att kosta cirka 600 000 danska kr (DKK) att utrusta en salong med DCI-kompatibel 2K-teknik, vilket innebär att den totala investeringen för Danmarks del kommer att hamna på 200 miljoner DKK (260 miljoner SEK). DFI räknar med att själva kunna bistå med 40-60 miljoner DKK, avhängigt förhandlingar med de politiska partierna under 2006.

Samtal förs löpande med Danske Biografer (danska biografägarföreningen) om hur upplägget bör se ut. Vilken *fördelningsnyckel* bör tillämpas? Man räknar inte med att staten skall stå för hela summan, utan utgår från att egeninsatser kommer att krävas. En tredjedelsmodell kommer att föreslås – en tredjedel från biografen, en tredjedel från kommunen och en tredjedel från staten. I diskussionerna ingår också den s k VPF-modellen (Virtual Print Fee) där distributörerna under ett begränsat antal år till den digitaliserade biografägaren betalar mellanskillnaden mellan kostnaden för en 35 mm visningskopia och en digital filmkopia. I samband med att den danska, nationella övergången till digital bio sker kommer DFI att kräva att samtliga nya danska filmer som får kopiestöd skall kunna distribueras digitalt som 2K-kopior. (Källa: Anders Geertsen, distributionschef, DFI, andersg@dfi.dk)

Norge

Befolkningsmängd: 4.6 miljoner
Antal biografer: 250
Antal salonger: 480
Antal invånare per salong: 9.583
Antal sålda biljetter 2005: 11.3 miljoner
Antal biobesök per capita 2005: 2.46
Prel. digitaliseringskostnad per salong: SEK 715.000

I Norge togs redan i november 2004 ett samlat grepp på digitaliseringsproblematiken genom att starta *D-Kino Alliansen* (DKA, en sammanslutning av biografägare, distributörer, branschföreningar m fl) och publicera rapporten "Overgang til digital distribusjon og visning av kinofilm i Norge" (04.11.03). Där hävdas bland annat att om de 50 största biograferna (som står för 90 % av omsättningen) digitaliseras kommer distributörerna sluta att producera 35 mm visningskopior, och just därför måste *samtliga* biografer digitaliseras. Notera dock att Bygdekinoens 203 salonger (vår motsvarighet till Bygdegårdarna) *inte* ingår i digitaliseringsplanen. I rapporten räknade man med en investeringskostnad på 550.000 norska kr (NOK) per salong (ca 715.000 SEK inkl projektor, server m m) och en total kostnad på 220 milj NOK. (Minst 400 miljoner NOK kom dock biograforganisationen Film & Kino fram till i sina beräkningar). I rapporten föreslog man bland annat att *allmänna medel* skall tillskjutas för att klara övergångsperioden, efter Virtual Print Fee-modellen och kopplat till filmens visningslängd på bio.

Förhandlingarna parterna emellan blev segslitna under 2005, men den 2 mars 2006 meddelades att man kommit överens om finansieringen av en första utvecklingsfas bestående av två utvecklingsprojekt. *NORDIC (Norway's Digital Interoperability in Cinemas)* drog officiellt igång den 1 maj i år. Det är ett formellt samarbete mellan Film & Kino, Filmweb (internetportal), NTNU (tekniskt-vetenskapligt universitet i Trondheim), Telenor, Hjalmar Wilhelmsen A/S (leverantör av biografteknik), Unique Promotions/Unique Digital (som digitaliserat Norges biografer för reklamfilmsvisning) samt alla större biografer i Norge. Det ettåriga försöksprojektet har en budget på 14 miljoner NOK, skall enbart gälla Hollywood-godkänd teknik (2K och 4K), omfatta 12 biografer med riksspridning, skall testa och utvärdera olika teknikfabrikat och deras interoperabilitet samt omfatta en rad olika former av digitalt innehåll, även arkivfilm och live-sändning av shower och evenemang. *NORDIC* kommer att ha *öppen* spridning av data, information och projektredovisningar – en möjlighet som svenska d-biointressen bör utnyttja. (Källa: Patrick von Sychowski, Unique Digital, pvs@mailudc.com)

Det andra projektet, *Nordic Digital Cinema* är baserat i Kristiansand och drivs av Kristiansand Kino, Adger Energi, Cultiva (regional kulturstiftelse), Norgesfilm (webb-operatör, Filmarkivet.no) och Arts Alliance Media (som levererar digitalt innehåll). Tio digitala salonger med riksspridning ingår i projektet och fokus ligger inte på själva tekniken utan på vilket sätt digitala biografer bör drivas i framtiden och på vilken typ av digitalt innehåll olika publiksegment föredrar. Dessa två försöksprojekt kommer tillsammans att tillföra värdefulla erfarenheter om hur den slutgiltiga digitaliseringen av Norges biografer bör gå till i praktiken.

Att ta ett helhetsgrepp på digitaliseringsprocessen är i Norge betydligt lättare än i Danmark eller Sverige, av det enkla skälet att i princip alla norska biografer ägs och drivs av *kommunerna*. Det norska helhetstänkandet yttrar sig också i att Norska Filminstitutet (NFI) under innevarande år bygger upp *The National Digital Cinematheque*, vilket innebär att den nationella filmiska kulturskatten tillgängliggörs inte bara för bibliotek, skolor och universitet utan också för vanliga bredbandskonsumenter via www.filmarkivet.no. 150 gamla och nya filmer per år digitaliseras och tillhandahålls via en högupplöst pay-per-view-service och på sikt också via digital bio. Till bilden hör också att Norge 2002 blev först i världen med att införa digitala visningar av bioreklam i alla sina stora och medelstora biografer, ett projekt som snabbt inspirerade en rad andra länder att göra likaledes.

Storbritannien

Befolkningsmängd: 59.5 miljoner
Antal biografer: 1.007
Antal salonger: 4.169
Antal invånare per salong: 14.272
Antal sålda biljetter 2005: 164.6 miljoner (-3.6 % jämfört med 2004)

Antal biobesök per capita 2005: 2.78
Prel. digitaliseringskostnad per salong (240): SEK 750.000

Först bör påpekas att Storbritanniens officiella engagemang i digital bio inleddes redan för sex år sedan (2000) i ett formellt samarbete mellan Department of Culture, Media and Sports (DCM) och Department of Trade and Industry (DTI) – *The DTI/DCMS Group on Digital Film Production and Distribution*. Den digitala bios industripolitiska dimensioner betonades således från början. Av särskilt intresse här är det styrelsebeslut som 2003 fattades inom *UK Film Council (UKFC)* om att etablera *Digital Screen Network (DSN)*, vilket uppstod ur ett befintligt system för stöd till 35 mm-kopior av filmer med ett smalt publikunderlag.

Startsträckan blev lång, främst på grund av ett komplicerat och tidsödande anbudsförfarande under 2004-2005. Grundtanken bakom DSN var att finansiera digitalisering av ca 250 brittiska biografer (att utses av UKFC) med *allmänna medel*. I runda tal 180 miljoner SEK ur The National Lottery Fund avsattes för detta. Biografägaren får den digitala utrustningen gratis mot att skriftligen binda sig för att visa en viss kvot av det som på svenska skulle kallas "värdefull film", på engelska *specialized films*. Alltså inte nya mainstream-filmer som är lätt tillgängliga på den normala biografrepertoaren utan filmer från icke-engelskspråkiga länder, kortfilm, dokumentärer, arkivfilm etc. Det bestämdes, trots detta, att tekniken skulle ligga på Hollywood-godkänd 2K-nivå och att såväl små, mellanstora som stora biografer skall innefattas i projektet. 65 % av de digitaliserade dukarna kommer att ligga i större multiplexbiografer. Det bör nämnas att den brittiska biografindustrin har en hög ägarkoncentration och är starkt dominerad av riskkapitalbolags- och bankintressen.

I maj 2006 var Fas 1 genomförd vilket innebär att 50 salonger har digitaliserats, resten (190 salonger) beräknas bli installerade fram till maj 2007. Totalt 240 salonger i 210 biografer spridda över hela landet. 25 filmtitlar har hitintills visats digitalt inom DSN. Det visar sig att digitalt restaurerade Hollywood-klassiker (till exempel "Casablanca" och "Wizard of Oz") har blivit stora publikframgångar. Själva installations- och servicearbetet och distributionen har skett i samarbete med Arts Alliance Media (AAM) i London. (Källa: Thomas Hoegh, AAM, thomas@artsalliance.co.uk)

Irland

Befolkningsmängd: 5,2 miljoner
Antal biografer: 70
Antal salonger: 385 (500 inkl. Nordirland)
Antal invånare per salong: 14.525
Antal sålda biljetter 2005: 16 milj (- 6 % jämfört med 2004)
Antal biobesök per capita 2005: 3,08
Prel. digitaliseringskostnad per salong: SEK 700.000

En jämförelsevis liten och "biografles" marknad (80 % är större multiplexbiografer). Marknaden domineras av företaget Ward Anderson (40 %) och den digitaliseringsprocess som inleddes våren 2005 domineras helt av det amerikanska företaget Avica via dess lokala dotterbolag Digital Cinema Ltd. Projektet administreras av det irländska kulturministeriet via The Irish Film Board, beräknas kosta 40 miljoner euro (ca 350 miljoner SEK), en summa som allokateras via riskkapitalföretag. Ambitionen är att utrusta samtliga 385 salonger med Hollywood-godkänd 2K-teknik. Sedan starten i april 2005 har 25 digitala salonger installerats, en mycket lägre utbyggnadstakt än planerat, främst beroende på ojämn tillgång på likvida medel och svårighet att få filmer att visa (utöver testmaterial). Av speciellt intresse är att man satsar på satellitöverföring, d v s att filmerna skall sändas via satellit och laddas ner i biografernas servrar för senare uppspelning. (Källa: Patrick von Sychowski, Unique Digital, pvs@mailudc.com)

Bilaga 3**Digitala premiärer, Digitala Hus, Folkets Hus och Parker
1 augusti 2002 – 31 december 2005**

Titel	genre	distributör	land	visningsformat
Anette/Anette – krimjouren	Dokumentär	CO-film/FHP	Sverige	DVD
Armbryterskan från Ensamheten	Dokumentär	Folkets Bio	Sverige	hårddisk/server
Art the Bridge	Dokumentär	FHP	Sverige	DVD
Bang Bang Orangutang	Drama	Sonet	Sverige/Danmark	hårddisk/server
Blodsbröder	Drama	Public Art Ent.	Sverige	DVD
Bully	Drama	Horse Creek	USA	DVD
Buss till Italien	Drama	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Bäst i Sverige	Familjefilm	Sandrew	Sverige	hårddisk/server
Den bästa av mödrar	Drama	Sony	Sverige/Finland	hårddisk/server
Camp Slaughter	Rysare	Operafilm	Sverige	DVD
Capricciosa	Drama	Triangelfilm	Sverige	hårddisk/server
Carambole	Thriller	SF	Sverige	hårddisk/server
Detaljer	Drama	Triangelfilm	Sverige	hårddisk/server
Elina – som om jag inte fanns	Drama	Columbia/Sony	Sverige/Finland	hårddisk/server
Extreme Ops	Action	Scanbox	USA	hårddisk/server
Fröken Sverige	Dramakomedi	Sandrew	Sverige	hårddisk/server
Grabben i graven bredvid	Drama	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Hajar som hajar	Familjefilm	UIP	USA	hårddisk/server
Hotet	Thriller	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Håkan Bråkan & Josef	Familjefilm	SF	Sverige	hårddisk/server
Innan frosten	Thriller	SF	Sverige	hårddisk/server
Karlsson på taket	Familjefilm	SF	Sverige	hårddisk/server
Kim Novak badade aldrig i G:s sjö	Drama	SF	Sverige	hårddisk/server
Kocken	Drama	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Kopps	Komedi	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Kärlekens språk	Upplysningsfilm	Blizz Entertainment	Sverige	hårddisk/server
Lilla Jönssonligan på kollo	Familjefilm	SF	Sverige	hårddisk/server
Lillebror på tjuvjakt	Familjefilm	Scanbox	Sverige	hårddisk/server
Macbeth	Drama	Scandinature	Sverige	hårddisk/server
Madagaskar	Familjefilm	UIP	USA	hårddisk/server
Masjävlar	Dramakomedi	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Miffo	Drama	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Moderna tider (Modern Times)	Komedi	SFI	USA	hårddisk/server
Nico & Dani	Drama	Edge/FHP	Spanien	satellit
Ondskan	Drama	Columbia/Sony	Sverige	hårddisk/server
Paradiset	Thriller	SF	Sverige	hårddisk/server
Pettson & Findus – Tomtemaskinen	Familjefilm	SF	Sverige	hårddisk/server

Pistvakt	Komedi	SF	Sverige	hårddisk/server
Populärmusik från Vittula	Drama	SF	Sverige	hårddisk/server
Queen of Sheba's Pearls	Drama	SF	Sverige	hårddisk/server
Rancid	Thriller	Sonet	Sverige/USA	hårddisk/server
Rånarna	Thriller	UIP	Sverige	hårddisk/server
Sandor slash Ida	Drama	Sandrew	Sverige	hårddisk/server
Saraband	Drama	SVT	Sverige	hårddisk/server
Sex & Lucia	Drama	NonStop	Spanien	satellit
Sin City	Action/Fantasy	SF	USA	hårddisk/server
Skenbart	Komedi	Buena Vista	Sverige	hårddisk/server
Smala Sussie	Komedi	Sandrew	Sverige	hårddisk/server
Som man bäddar	Dramakomedi	Columbia/Sony	Sverige	hårddisk/server
Steget efter	Thriller	SF	Sverige	hårddisk/server
Stomped	Dokumentär	FHP	Sverige	DVD
Strandvaskaren	Rysare	Columbia/Sony	Sverige	hårddisk/server
Suxsess	Dramakomedi	Columbia/Sony	Sverige	hårddisk/server
Såsom i himmelen	Drama	Sonet	Sverige	hårddisk/server
The Day After Tomorrow	Science fiction	20 th Century Fox	USA	hårddisk/server
Tjenare kungen	Dramakomedi	Sandrew	Sverige	hårddisk/server
Den tredje vågen	Thriller	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Tur och retur	Drama	Film i Västernorrland	Sverige	DVD
Valiant	Familjefilm	Scanbox	USA	hårddisk/server
Varannan vecka	Komedi	Buena Vista	Sverige	hårddisk/server
Vinnare och förlorare	Drama	Sonet	Sverige	hårddisk/server
Zozo	Drama	Sonet	Sverige	hårddisk/server

62 premiärer. Sverige har troligen haft flest digitala biopremiärer i världen

Alternativt innehåll

Jekyll & Hyde	Musikal	Broadway Television	USA	hårddisk/server
Smokey Joe's Café	Musikal	Broadway Television	USA	hårddisk/server
Putting It Together	Musikal	Broadway Television	USA	hårddisk/server
Elton John	Konsert	Euro 1080	England	hårddisk/server
Toto	Konsert	Euro 1080	USA	hårddisk/server
David Bowie	Konsert	Sony Music	England	satellit, live
Robbie Williams	Konsert	Euro 1080	Tyskland	satellit, live
Fotbolls-EM 2004	Sport	Euro 1080	Portugal	satellit, live
Nyårskonserten i Wien, -04,-05,-06	Konsert	Euro 1080	Österrike	satellit, live
Jean-Michel Jarre	Konsert	Euro 1080	Kina	satellit, live
Aida	Opera	Euro 1080	Belgien	satellit, live
Les Misérables	Musikal	Thalia	England	satellit
Melodifestivalen 2005	Musikevenemang	SVT	Sverige	satellit, live
Guldbaggegalan 2005	Filmevenemang	SVT	Sverige	satellit, live
Eurovision Song Contest 2004	Musikevenemang	EBU	Turkiet	satellit, live

Vidare har ett stort antal lokala filmproduktioner visats från olika format, som DV och DVD, liksom att utrustningen använts för PC-presentationer, företagsfilmer, institutionella visningar via DVD, TV-spelsturneringar och interaktiva konferenser via satellit.

2006 (premiärer hittills och planerade)

Ninas resa
 Pingvinresan
 Murderball
 Frostbiten
 Lilla spöket Laban och andra knattar
 Ville och Vilda kanin
 Heartbreak Hotel
 Wellkåmm to Verona
 Beck – skarpt läge
 Säg att du älskar mig
 Mer än bara en Svensson
 Over the Hedge
 Snakes on a Plane
 Exit
 Sök
 The Prize of the Pole
 Rännstensungar
 Free Jimmy
 Göta Kanal 2

Alternativt innehåll

Vinter-OS 2006	Sport	SES Sirius	Italien	satellit, live
Melodifestivalen 2006, 5 tävlingar	Musikevenemang	SVT Nöje	Sverige	satellit, live
Fotbolls-VM 2006	Sport	SES Sirius/Euro 1080?	Tyskland	satellit, live
Mozart 250 år, 22 operor	Musikevenemang	Euro 1080	Österrrike	satellit, live

Bilaga 4

Digitalt visade filmer, Folkets Bio 2003-2005

1) filmtitel, 2) genre, 3) ursprungsland, 4) visningsformat, 5) biograf och 6) ort.

2003 - Digitala visningar endast på Zita i Stockholm

Långfilm

TERRORISTER, dokumentär av Stefan Jarl och Lukas Moodysson, Sverige 2003.

Den första film vi körde digitalt hade premiär den 27 juni 2003, gick upp i sex kopior, varav en digital kopia, och den gick på Zita, dit vi skaffat en begagnad Christie. Filmfotograferna Haldor Gunnarsson och Per Källberg, trodde det var filmkopian de såg, så bildkvaliteten var helt enkelt lysande. (Tyvärr blev det något fel på projektorn efter någon tid.)

Kortfilm

AGENT ORANGE dokumentär av Maj Wechseltmann, 27', BetaSp, Sverige, 2003

MANAGUA RAP dokumentär av Anna-Maria Kantarius, 12' Beta Sp, Danmark 2003

CIRKUSHÅSTEN dokumentär av Boella (Boel Zetterman), 59', Beta Sp, Sverige 2003

DET FINNS BARA EN FRIHET dokumentär av Viggo Lundberg, 28', DV cam, Sverige, 2003

EILERT FOREVER dokumentär av Lars-Göran Ström och Thomas Lindén, 25', Beta Sp, Sverige 2003

2004 - Digitala visningar endast på Zita i Stockholm, utom Armbryterskan

Långfilm

FACKKLUBB 459- sista striden på bagarn dokumentär av Susanna Edwards & Mikael Olsson, DVCam, Sverige 2004

FROM THE BEGINNING TO THE END dokumentär av Maj Wechseltmann, Beta-Sp, Sverige 2004

ARMBRYTERSKAN dokumentär av Lisa Munthe och Helen Ahlsson, Format: ?? i samarbete med Folkets Hus och Parker, Sverige 2004.

Kortfilm

LÖNNBODA FOX dokumentär av Charlotte Eliasson, 25', Beta-Sp, Sverige 2004

DEN LJUSNANDE FRAMTID ÄR VÅR dokumentär av Ruben Östlund, 15', Beta-Sp, Sverige 2004

BREDBAND novellfilm av Ulf Hansson, 28 min, BetaSP, Sverige, 2004

TANGO GONDOLIER novellfilm av Allan Gustafsson, 13', Beta-Sp, Sverige 2004

HJÄRTSLAG, en kortmusikal av Anette Skåhlberg och Martin Lima de Faria, 14'3", Sverige 2004

HELA MITT HJÄRTA dokumentär av Åse Fougner, ex.film DI, 29', DVCam, Sverige 2004

FARBORR GÖSTA dokumentär av Hans-Erik Therus, exfilm DI, 33', DVCam, Sverige 2004

MITT LIV NU! dokumentär av Andja Arneback, exfilm DI, 28' DVCam, Sverige 2004

KAOS av Anna Walldoff, dok, 28', Beta-Sp el. DV-Cam, Sverige 2004

EN TANT FÖRSVINNEN dokumentär av Monika Andreae, 18,30', Beta SP, Sverige 2004

EN BULLE I UGNEN dokumentär av Tinna Joné, 57', 2004, Beta SP/DV Cam, Sverige 2004

2005 - Digital utrustning i början av året endast i Stockholm och från och med hösten på sex orter.

Långfilm

MY NAME IS ALBERT AYLER, dokumentär av Kasper Collin, Sverige 2005, DVCam/BetaSp, Stockholm (Zita 1:s gamla Christie projektor och den nya Panasonic-projektor på Haga 2, Hagabion i Göteborg).

MÄNNISKOR ÄR SOM DANSANDE STJÄRNOR, dokumentär av Maj Wechseltmann Sverige 2005, DVCam/BetaSp, på 4 platser samtidigt Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

VI BARA DRÖMDE dokumentär av Lena Lucki Stein, Sverige 2005, DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

KOMPLETT GALEN dokumentär (vad är spel och vad är dokumentärt i denna film?) av Lea Farmlodhe (dvs Rafael Edholm), DVCam/BetaSp, Sverige 2005, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

FLICKAN FRÅN AUSCHWITZ, dokumentär av Stefan Jarl, Sverige 2005. Denna film fick en ännu bättre premiärsättning, då den finns både på 35mm och digitala kopior. DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

BORTGLÖMDA, dokumentär av Agnieszka Lukasiak, Sverige 2005. DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund, Panora i Malmö, Folkets Bio i Umeå och Elektra i Västerås.

BULLSHIT, dokumentär av Peå Holmquist och Susanne Khardalian, Sverige 2005. DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund, Panora i Malmö, Folkets Bio i Umeå och Elektra i Västerås.

DARWINS MARDRÖM, dokumentär av Hubert Sauper Österrike 2004, DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund, Panora i Malmö, Folkets Bio i Umeå och Elektra i Västerås.

SIGRID OCH ISAAC, dokumentär av Anders Wahlgren, Sverige 2005, DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund, Panora i Malmö, Folkets Bio i Umeå och Elektra i Västerås.

MIRAKLET I SMÅLAND, spelfilm av Carl Johan Seth, Sverige 2005. DVCam Folkets Bio i Jönköping. Det möjliggjordes genom ett korttidslån av en projektor till vår biograf i Jönköping.

Kortfilm

ETERNIT WANTED! FRANK, dokumentärtriologi (HUR VORE DET MED ETERNIT? (10 min 1995), WANTED! POPMUSIKER! (10 min 1997), DU VAR DÅR MED DIN POLARE FRANK (10 min 2004)) av Ola Simonsson och Johannes Stjärne Nilsson. DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg och Panora i Malmö.

BARNET DE SÄGER ÄR VÅRT, kort novellfilm av Maria Hedman, Sverige 2003, 13 min DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm.

RYPPAR, novellfilm av Anna Hylander och Emiliano Goessens, Sverige 2005, 30 minuter. DVCam/BetaSp, Zita i Stockholm.

EN NATTSAGA, 3D-animation av Maja Lindström, Sverige 2005, 15 min, DVCam/BetaSp, Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

ALLA KAN...INTE TA KÖRKORT, dokumentär av Ia Genberg och Ann Eberstein, Sverige 2005, 29 minuter DVCam/BetaSp, Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

MAX- AV EN REN SLUMP, dokumentär av Max Kestner, Danmark/Sverige 2004, 29 min DVCam/BetaSp, Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

NÅLSÖGAT, dokumentär av Oskar Sjödin och Jonas Söderqvist. Sverige 2005 58 min. Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg.

VAD SKA DU UT OCH GÖRA? Kort novellfilm av Jörgen Bergmark, Sverige 2005, 10'. DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund, Panora i Malmö, Folkets Bio i Umeå och Elektra i Västerås.

OH SHIT! novellfilm av Sara Kadefors, Sverige 2005, 14'. DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund, Panora i Malmö, Folkets Bio i Umeå och Elektra i Västerås.

JAG ÄLSKAR LIVET, dokumentär av Jonas Carlsson, Emanuel Danneman, Carolina Ek, Sandra Fohlin och Navid Safiyari, Sverige 2005, 13 min DVCam/BetaSp, på Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund, Panora i Malmö, Folkets Bio i Umeå och Elektra i Västerås.

NÄR VI DÖR, animation av Håkan Wennström, Sverige 2002, 8', DVCam/BetaSp, Zita i Stockholm, Hagabion i Göteborg, Kino i Lund och Panora i Malmö.

Kortfilmerna visas mellan en och tre veckor på varje ställe.

Långfilmerna visas från en vecka på de minsta orterna upp till många veckor, t ex har Flickan från Auschwitz nu gått 25 veckor i Stockholm.

Källa: Folkets Bio 06.02.17

Bilaga 5

Digitala biografier i Sverige, våren 2006

Stad:	Ägare:	Projektor:	Server/källa	
Arvidsjaur	FHP	Barco R8 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Bengtstors	Våra Gårdar	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Boden	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Boxholm	FHP	Barco DP100 DLP	EVS Cinestore Solo	
Bureå	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Degerfors	FHP	Barco R18 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Emmaboda	FHP	Barco R8 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Gagnef	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Gislaved	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Grästorp	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Gusum	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Gällivare	FHP	Barco R8 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Göteborg	FB Göteborg	Panasonic DW 7000 & Christie	DVCam & BetaSP	3 digitala salonger
Hallsberg	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Haparanda	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Heby	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Hjärnarp	Privat	Barco DP90? DLP	EVS Cinestore Solo	
Hudiksvall	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Höllviken	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	Ny bio. 2 digitala salonger
Höör	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Järfälla/Kalhäll	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Katrineholm	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Kiruna	FHP	Barco R18 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Kumla	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Kungsbacka	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	2 digitala salonger
Lammhult	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Lidköping	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	2 digitala salonger
Lund	FB Lund	Panasonic DW 7000	DVCam&BetaSP	2 digitala salonger
Långsele	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Lövånger	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Malmö/Victoria	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Malmö	FB Malmö	Panasonic DW 7000	DVCam & BetaSP	
Mörrum	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Norsjö	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Idre	Bygdegård	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Osby	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Oskarshamn	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Sandviken	FHP	Barco R8 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Sibbhult	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Skaftö	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Skelleftehamn	FHP	Barco R8 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Skoghall	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Skärhamn	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Smedjebacken	FHP	Barco R8 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Spånga	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	Ny bio.
Storfors	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Stockholm	FB Stockholm	Panasonic DW 7000	DVCam & BetaSP	3 digitala salonger
Storuman	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	

Strängnäs	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Söderhamn	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Sölvesborg	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Sundsvall	SF/FHP	Barco	EVS Cinestore Solo	
Söråker	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Tomelilla	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Torslanda	FHP	Barco DP100 DLP	EVS Cinestore Solo	Ny bio. End digital
Trollhättan	FHP	Barco DP90 DLP	EVS Cinestore Solo	
Tranemo	Våra Gårdar	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Umeå	FB Umeå	Panasonic DW 7000	DVCam&BetaSP	
Vänernborg	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Västerås	FB Västerås	Panasonic DW 7000	DVCam&B etaSP	
Ystad	Privat	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Ånge	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Åseda	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Älvsbyn	FHP	Panasonic 7700 DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	
Örebro	Conventum	Christie DLP 3 chip dark chip	EVS Cinestore Solo	Visar inte film

Källa: Folkets Hus och Parker & Folkets Bio

Av landets 958 biografialonger är (2006-10-18) 73 digitala.

Fyra har 2K projektion, övriga salonger har 1,3/1,4 K

Bilaga 6

Bettan von Horn

Pilotprojekt Digital biografutveckling – dokumentärfilm och kortfilm på bio

Ett varierat utbud ger fler publikgrupper anledning att gå på bio.

Folkets Bio och Folkets Hus och Parker har pågående digitala biografprojekt med olika intentioner och utgångspunkter. Nu är tiden mogen för att samordna en nationell gemensam strategi för en fortsatt digital utveckling som både omfattar teknik, innehåll och distribution.

En särskild satsning bör göras som är inriktad på att främja distribution och visning av i första hand svensk kort- och dokumentärfilm.

Dokumentärfilm och kortfilm röner allt större uppskattning på svenska biografer och prisbelönas allt oftare på internationella festivaler. Filmer som *Sigrid och Isaac*, *Gitmo*, *Grizzly Man* och *Darwins mardröm* drar publik till biografen och får strålande recensioner och bevakning i media.

Den digitala inspelningstekniken har medfört att mediet blivit rörligare, intimare och billigare. Tyvärr har inte biografbranschen hängt med i utvecklingen, utan baseras fortfarande på 35 mm-filmen.

Dokumentärfilmer är nästan uteslutande filmade med digital teknik och man har oftast inte pengar att ta fram mer än en ynka kopia. Det är viktigt att kopiefrågan inte blir den hämmande faktorn när det gäller att skapa ett brett och aktuellt programutbud på biografen.

Med digital visningsteknik kan den lokala biografen erbjuda en repertoar som innehåller filmer av olika format, genre och längd, allt från kortfilm till långfilm, från regionalt producerade filmer till filmer av internationellt ursprung.

Kort sagt: en digitalisering av biografen gör att publiken ökar.

En grundläggande förutsättning är att det finns teknisk kompatibilitet mellan olika digitala biografkedjors utrustning, så att filmerna kan visas på samtliga biografer. Men det är inte tekniken som i första hand drar publiken. Biografvisningar förutsätter resurser för lansering, marknadsföring och publikarbete.

Det är viktigt att biografen kan visa aktuella filmer så att den lokala och regionala tidningen kan hänga på riksmidiabevakningen. Film och bio blir därmed en allt viktigare del av kulturutbudet, media skriver mer och allmänintresset ökar.

Ett pilotprojekt med ovanstående inriktning bör innefatta cirka 20 platser med biografer på små, medelstora och stora orter som vill utveckla sin verksamhet med visningar av svensk kort- och dokumentärfilm.

Tekniken bör vara kostnadsfri med en motprestation att de medverkande under projekttiden ställer upp på att visa och arbeta med den film som ingår i distributionskedjan samt att dokumentera utfallet och medverka i referensgruppsmöten.

Önskvärt är att befintliga digitala biografer hos Folkets Hus och Parker och Folkets Bio knyts till pilotprojektet och anpassas till projektets teknikval.

Filmerna i distributionskedjan

Filmerna väljs av en redaktionsgrupp bestående av representanter från Folkets Hus och Parker, Folkets Bio och övriga medverkande. Projektet bygger på att filmerna har ett lanseringsstöd från SFI under projekttiden.

Projektet bör omfatta distribution av 6-8 dokumentära långfilmer/år samt 10-15 kortfilmer per år. Lämplig projekttid är tre år.

Samordning

Medel anslås till en projektledare som samordnar verksamheten, kontakterna och ger support till medverkande biografer. En nationell digital satsning med inriktning på kort- och dokumentärfilm förutsätter samtidigt en nationell samordning av distributionen. Till det arbetet krävs ytterligare en projektledare. Projektledarna ska vara placerade och förankrade i deltagande biografkedjor.

Förväntat resultat

- Att fler långfilmsdokumentärer får biopremiär
- Att kort- och dokumentärfilm når en större publik
- Att fler orter och filmer skall kunna ta del av en den nationella marknadsföringen och den uppmärksamhet filmen har i samband med premiär
- Att publiken på fler orter kan se regionalt intressanta filmer på offentlig visning med bra biokvalitet
- Att publiken på fler orter i Sverige har möjlighet att se filmen medan den är aktuell och det talas om den.
- Att de som driver biograferna blivit mer engagerade i att visa kort- och dokumentärfilm.
- Att unga och oetablerade, lokalt och regionalt aktiva filmare har någonstans att visa sina alster och möta en publik.
- Att distributionen av kort- och dokumentärfilm får en nationell samordning.

Projektets kostnader

- Stöd till utrustning (svårbedömt om det handlar om leasing)
- Bio Selma, för varje besökare erhåller biografen 20 kr
- Två projektledare
- Stöd till digitala mastrar och kopior via dokumentärfilmkonsulenten
- Ett särskilt anslag för att marknadsföra och genomföra projektet

Bilaga 7

Biografstatistik 2005

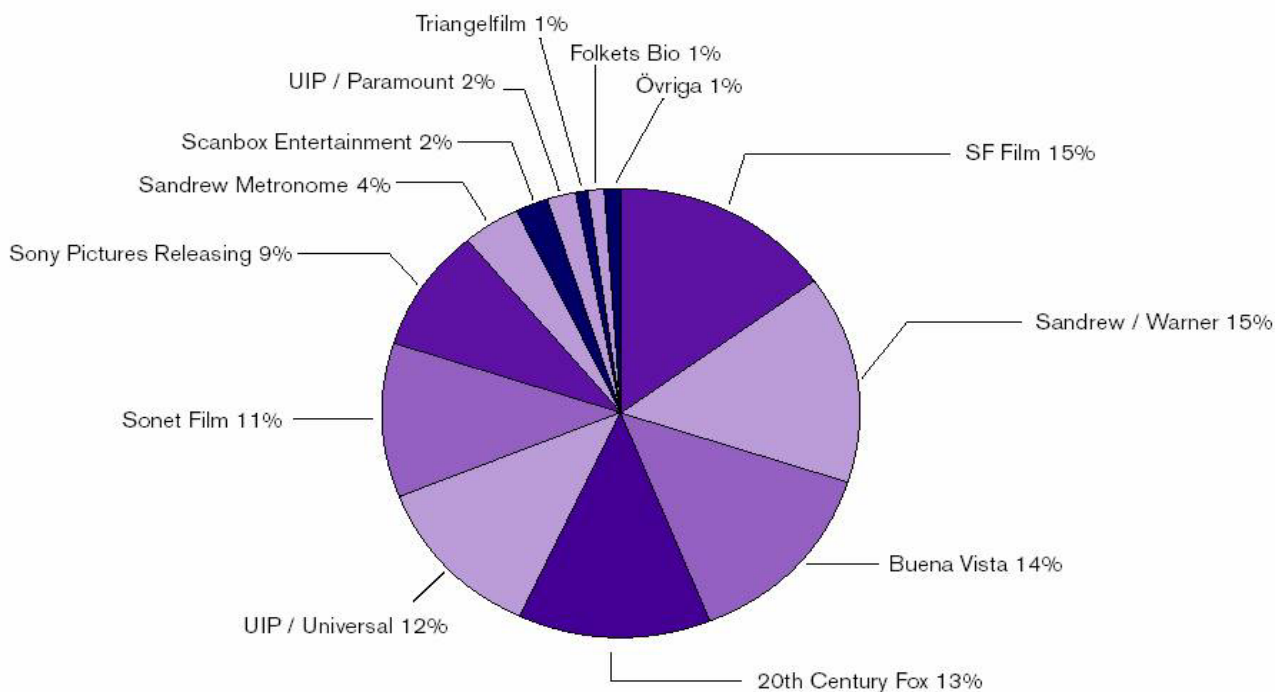
A. Alla biografsalonger i landet

1. 958 dukar/salonger finns totalt i Sverige.
2. 508 av dessa är röda salonger, dvs. visar fler än fem föreställningar per vecka.
3. 599 ligger i flersalongskomplex.
4. 440 salonger ligger på orter som har över 30 000 invånare.
5. 518 salonger ligger på orter som har under 30 000 invånare.

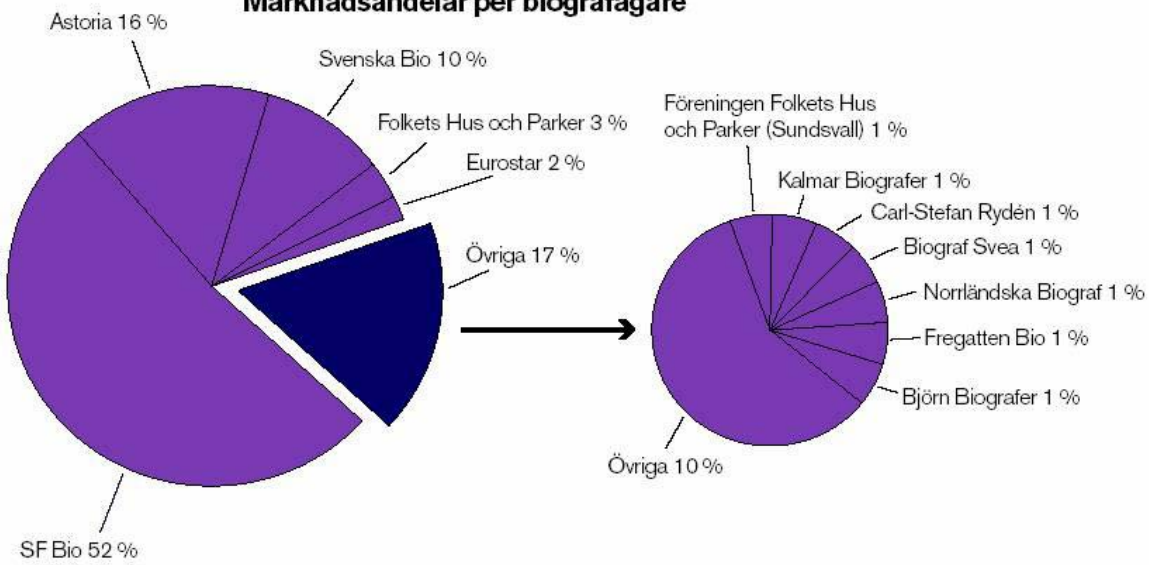
B. Salonger på orter under 30 000 invånare (518)

1. 189 av dessa salonger har minst 2 förest./vecka i genomsnitt.
2. 65 har mindre än 2 förest./vecka.. Kategori B 1+2 = 254
3. 264 har mindre än 1 förest./vecka.

Marknadsandel per distributör (baserat på antalet besök)

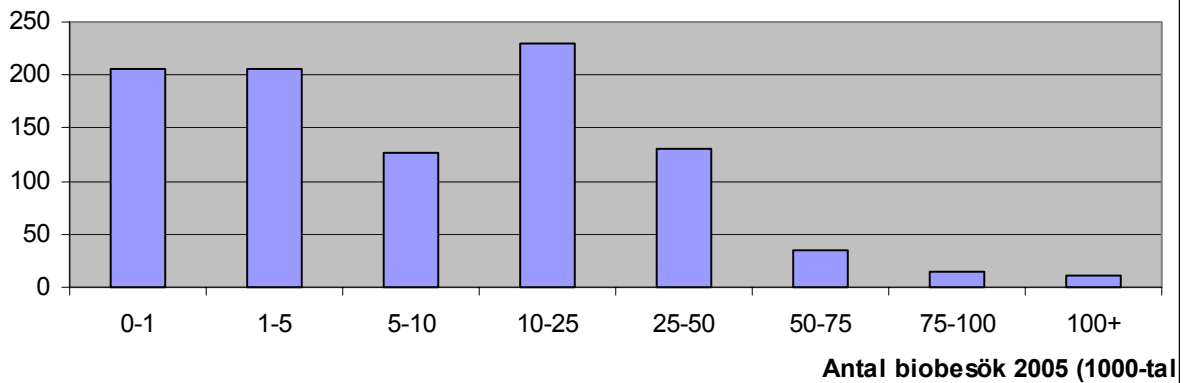

Marknadsandelar per biografägare

Antal biobesök per salong (2005)

Antal salonger

Antal biobesök per biograf (2005)

Antal biografer

